

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 11 (1896)

П'ятниця, 11 березня 2016 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ПОВЕРНУТИ УКРАЇНІ НАДІЮ!

Валентин
БУТ

Є лідери формальні — лідери, якими робить влада чи великі гроші, що, власне, майже завжди одне й те саме, і лідери, яких висуває саме життя. Лідер формальний може більш чи менш успішно виконувати свої лідерські функції за звичайних обставин, але достатньо іноді навіть невеликих зрушень заведеного плину життя, щоб виявилось, що король, насправді, не надто обтяжений одягом, що погляди суспільства, яке шукає опори і підтримки у часі випробувань, звернено в інший бік, на того, хто стає і підтримкою, і опорою, і символом надії на те, що всі біди, всі негаразди буде подолано.

Чи не символічно, що втіленням нашого уявлення про порядність, честь, гідність стала саме Надія! Думаю, тут нема випадковостей. Той, хто цікавився біографією цієї молодої жінки, яка змусила говорити без перебільшення цілий світ — і то не лише про себе, а про Україну, той чудово розуміє що я маю на увазі. Енергійність, зализна воля, незламна впевненість в своїх можливостях — ось що відчувається найперше, коли читаєш її недовгий, наразі, життєпис. Молоде дівчина могло стати чи модельєром-дизайнером, за першою своєю спеціальністю, чи журналісткою, бо ж пробувала себе й на цьому поприщі — і я гадаю, вона й тут показала б себе з найкращого боку — але Надія мріяла про небо. І не просто про небо, а про кар'єру військового пілота. Незвичайна мрія, як на молоду дівчину. Але ж і дівчина незвичайна!

(Продовження на 4-й стор.)

«Courage is the price that life exacts for granting peace» (Amelia Earhart)

Надія Савченко
під час засідання
суду у Донецьку
Ростовської області.
9 березня 2016 року

I НЕ БІЙТЕСЬ ПОМ'ЯНУТИ...

Напевне, так тепер, в окупациї, міг би звучати Шевченковий рядок. Но не те, що не дозволили окупантіні «власні» кримським українцям цього року провести захід у день народження Т. Г. Шевченка, а ще й викликали до прокуратури представника Українського культурного центру і «страхи» відпові-

дальністю за те, чого ще не скочено. Пригадав, що коли був студентом у Києві, нам також саме в цей день «не рекомендували» нести до пам'ятника Шевченку квіти, казали, або раніше підійти, або на день пізніше. Тільки не 9 березня! Тоді я, молодий юнак, нічого не міг зрозуміти. Чому? Чому в день народження того, про кого говорить і кого шанує увесь світ, ми, студенти не мали права понести квіти, бо могли поплатитись місцем в інститути. І ось — все повернулось.

Але ж я вже далеко не студент. Купив квіти і зранечко поїхав до Тараса. І що я побачив! У той час, коли вся цивілізована спільнота вже відзначала 202 річницю від дня народження нашого Кобзаря, у Сімферополі — Шевченка ніби до похорон готовили, «обмивали» пам'ятник. Комунальники поставили драбину, залізли на пам'ятник і витирали його якимсь

Тарасові «банщики» за роботою

шматтям. Дивлюся, беруть мої квіти (я поклав букет ще до приїзду тих «банщиків») і ті, що раніше лежали, і згрібають набік. Не витримав, підійшов, запитую, чи повернуть на місце. Пообіцяли, що так.

Тут до мене підходить якийсь непримітний чоловічок, що спостерігав за процесом зі сторони, і цікавиться, що мені треба? Кажу, так справа ж у тому, що свято сьогодні! Хто ж у свято пам'ятники міс? Могли і вчора все тут зробити. І чую у відповідь, що за ніч пам'ятник... міг покритись пілюкою! Уявляєте, яка турбота про нашого Кобзаря? Вулиці в бруді, місто занедбане, замічене, а Тарасу в день народження і його кримським настражданям шанувальникам — такий подарунок!

(Продовження
на 3-й стор.)

Сімферополь, 9 березня 2016 р.

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Прогресів» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Прогресів» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скороочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050) 310-56-63

УКРАЇНА ТА ТУРЕЧЧИНА ОБ'ЄДНАЮТЬ ЗУСИЛЛЯ ЗАДЛЯ ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ

Президент Петро Порошенко заявляє, що Україна та Туреччина співпрацюватимуть в рамках міжнародних організацій задля деокупації Автономної Республіки Крим та повернення українського суверенітету над півостровом.

«Ми з паном Президентом висловилися за спільні кроки, які будуть спрямовані на деокупацію Криму, і для цього плануємо поєднати зусилля в рамках міжнародних організацій, а також на основі нових міжнародних форматів, включаючи формат «Женева плюс» за участю гарантів Будапештського меморандуму, Туреччини і України», — заявив Глава Української держави під час спільноти прес-конференції з Реджепом Тайпом Ердоганом.

«Хотів би наголосити, що Україна та Туреччина прагнуть об'єднати свою зусилля, керуючись не словом «проти», а словом «за». За повернення стабільності в регіоні. За відновлення поваги до міжнародного права. За захист прав людини у Криму, на Донбасі, в Сирії тощо. Ми як ніколи відчуваємо свою єдність і цілеспрямованість», — додав Петро Порошенко.

За словами Президента, питання окупації українського півострова Росією було одним із ключових під час сьогоднішніх переговорів глав двох держав як у вузькому форматі, так і під час П'ятого засідання Стратегічної ради високого рівня між Україною і Турецькою Республікою. «Ми детально обговорили ситуацію в окупованому Росією Криму і наголосили на непримітності того, що внаслідок тимчасової окупації Крим мілітаризований і фактично перевораний на військову базу», — констатував Глава держави.

Серед питань, які обговорювали лідери двох країн, —

порушення прав людини та утиスキ як представників кримських татар, так і українських патріотів, представників інших народів.

«Було наголошено, що у Криму російська окупантіна влада масово порушує фундаментальні права і свободи людини, здійснює примус до громадянства Російської Федерації, впроваджує цілеспрямовану політику щодо зміни складу населення, витискає етнічних українців, кримських татар, інших етнічних меншин, нищить українську мову і переслідує її носіїв. Утіків зазнає українська церква», — сказав Петро Порошенко.

Глава держави підкреслив, що у складі української делегації присутні народні депутати України представники кримських татар — лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемілев і голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров.

У свою чергу Реджеп Тайп Ердоган підкреслив, що Туреччина завжди підтримувала і підтримує територіальну цілісність та суверенітет України і ніколи не визнавала анексію Криму і «не

збиранається цього робити».

Президент Туреччини особливо наголосив на важливості забезпечення прав кримськотатарського народу в окупованому Криму, спільноті позиції Туреччини та України в цьому питанні та готовності його країни збільшити активність в цьому напрямку.

Президент Туреччини висловив повну солідарність з Президентом України, говорячи про проблеми кримських татар: «Кримські татари змушенні жити в дуже складних умовах і ми маємо тримати на міжнародному порядку денному порушення прав людей в Криму під особливою увагою». Він зазначив, що сторони скоординували спільні дії на міжнародний арені щодо захисту прав кримських татар, мирного врегулювання ситуації на Донбасі та спільних кроків для деокупації півострова.

Національний лідер кримських татар Мустафа Джемілев заявив, що Туреччина взяла курс на економічне і військове зближення з Україною і це, на його думку, допоможе деокупації Криму.

Про це М. Джемілев сказав кореспонденту «Крим.Реалії», коментуючи зустріч президентів України і Туреччини Петра Порошенка та Реджепа Ердогана.

«Зараз взято курс на економічне і військове зближення з Україною. Це, звичайно, на нашу користь і, я думаю, на користь діяльності з деокупації Криму теж. Хоча Туреччина завжди виходить зі своїх національних економічних інтересів. Але зараз це змінилося на краще, з нашої точки зору», — сказав М. Джемілев.

Нагадаємо, П. Порошенко перебував у Туреччині з двоедніним офіційним візитом (9-10 березня) і зустрічався з представниками вищого керівництва країни. У середу Петро Порошенко і президент Туреччини Реджеп Тайп Ердоган підписали спільну декларацію про поглиблення стратегічного партнерства двох країн, зокрема, у світлі агресії Росії проти України і незаконної анексії Криму.

«ВСЕ ЗРОБЛЮ ДЛЯ ТОГО, щоб ПОВЕРНУТИ НАДІЮ ЖИВОЮ ДО УКРАЇНИ»

Президент Петро Порошенко заявив, що зробить все можливе для найскорішого повернення в Україну Надії Савченко.

«Я, як Президент України, готовий скористатися своїм конституційним правом і обміняти Надію, зробити все можливе, щоб її живою і здоровою повернути додому», — сказав Петро Порошенко на прес-конференції за підсумками зустрічі з Президентом Туреччини. При цьому він наголосив, що «за ці два роки з джерел, які заслуговують на довіру, жодної пропозиції щодо обміну Надії Савченко не надходило».

Президент України також зазначив, що сьогодні — день міжнародної солідарності з Надією Савченко, українським офіцером, який вже два роки незаконно утримується у в'язниці Російською Федерацією. «Сьогодні

головне наше завдання — врятувати Надію», — заявив Петро Порошенко, відзначивши масштабні зусилля останніх днів щодо заступення міжнародної спільноти до її звільнення.

«Всі ці дні українська влада, українське Міністерство закордонних справ, за моїм дорученням, зв'язувалося з нашими партнерами, світовими лідерами, закликаючи їх посилити тиск на Росію, і ви бачили спільні заяви європейських лідерів, Сполучених Штатів Америки, інших наших міжнародних партнерів», — наголосив Президент України.

Глава Української держави закликав світових лідерів посилити тиск на Російську Федерацію та забезпечити звільнення Надії Савченко і, у разі необхідності, посилити санкції проти Москви.

НАДІЯ САВЧЕНКО: ПРАВДА ДОРОЖЧА ЗА ЖИТТЯ

все, що зможу, щоб зберегти себе для подальшої боротьби і перемоги для України і за правду!» — заявила Н. Савченко.

Вона нагадала, що російський суд дослухався до її вимог і взяв на винесення вирок тиждень, і «це ще одна наша перемога у цьому бою!».

«Я буду боротися так, щоб показати світові, що правда дорожча за життя. Я ніколи не визнаю ні своєї вини, ні російського суду!» — наголосила українська героїня.

При цьому вона зауважила, що не хоче, аби її визволення коштувало іншим неволі. Н. Савченко категорично проти несправедливого, на її думку, обміну: «...Життя однієї людини не варте двох, тому обмін або всіх на всіх, або душі на душі. Я зроблю

збирання цього робити».

Президент Туреччини особливо наголосив на важливості забезпечення прав кримськотатарського народу в окупованому Криму, спільноті позиції Туреччини та України в цьому питанні та готовності його країни збільшити активність в цьому напрямку.

Президент Туреччини висловив повну солідарність з Президентом України, говорячи про проблеми кримських татар: «Кримські татари змушенні жити в дуже складних умовах і ми маємо тримати на міжнародному порядку денному порушення прав людей в Криму під особливою увагою». Він зазначив, що сторони скоординували спільні дії на міжнародний арені щодо захисту прав кримських татар, мирного врегулювання ситуації на Донбасі та спільних кроків для деокупації півострова.

Загадаємо, П. Порошенко перебував у Туреччині з двоедніним офіційним візитом (9-10 березня) і зустрічався з представниками вищого керівництва країни. У середу Петро Порошенко і президент Туреччини Реджеп Тайп Ердоган підписали спільну декларацію про поглиблення стратегічного партнерства двох країн, зокрема, у світлі агресії Росії проти України і незаконної анексії Криму.

«Зараз взято курс на економічне і військове зближення з Україною. Це, звичайно, на нашу користь і, я думаю, на користь діяльності з деокупації Криму теж. Хоча Туреччина завжди виходить зі своїх національних економічних інтересів. Але зараз це змінилося на краще, з нашої точки зору», — сказав М. Джемілев.

Нагадаємо, П. Порошенко перебував у Туреччині з двоедніним офіційним візитом (9-10 березня) і зустрічався з представниками вищого керівництва країни. У середу Петро Порошенко і президент Туреччини Реджеп Тайп Ердоган підписали спільну декларацію про поглиблення стратегічного партнерства двох країн, зокрема, у світлі агресії Росії проти України і незаконної анексії Криму.

«Але крім Надії Савченко російський режим засудив низку українських громадян. І це ті політичні в'язні, якими повинна опікуватися Українська держава. Я доручив міністру юстиції зустрітися з сім'ями Олега Сенцова, Юрія Солошенка, Олександра Кольченка, Геннадія Афанасьєва з тим, аби визначити подальші дії Української держави щодо захисту від незаконного правосуддя, яке вчиняється по відношенню до українських громадян», — сказав А. Яценюк. Він уточнив, що мова йде про тісноти громадян, про яких російський режим вже виніс незаконні судові вироки.

У свою чергу П. Петренко підкреслив, що «Міністерство юстиції на виконання Конвенції про передачу засуджених осіб звертається до Міністерства юстиції РФ із запитом щодо передачі цих чотирох українських громадян на територію України». «Вони знаходяться у важкому стані, дехто має загрозу для життя», — сказав П. Петренко.

Він додав, що запити відправлені, і Україна очікує виконання російською стороною цієї Конвенції.

Як повідомив захист Н. Савченко, у четвер з'явилася інформація, що вона припиняє сухе голодаування, ідучи назустріч проханням Президента України, висловленим у листі, та українського народу. Пізніше виявилось, що фейковий лист «від Президента» був частиною спецоператорів російських спецслужб з метою дискредитації нашої героїні. Напевне, марно зміївий раз повторювати, що цивілізований світ вже давно розібрався, «ху із містор Путін» і вся його «кремлівська рать», про що свідчить колosalна підтримка у світі української «Жанни д'Арк».

УКРАЇНСЬКА ВЛАДА НЕ МАЄ СТРАТЕГІЇ ПОВЕРНЕННЯ КРИМУ

Українська влада не має стратегії повернення окупованої Російською Федерацією Автономної Республіки Крим. Як передає кореспондент УНІАН, таку думку висловили учасники ініціативи «21 листопада» під час круглого столу «Статус півострова Крим та перспективи його повернення до складу України».

Філософ, теоретик, публіцист Сергій Дацюк зазначив, що на сьогодні питання повернення Криму до складу України є проблематичним, тому що «реальної стратегії повернення немає».

«У нас завжди, коли якоїс стратегії немає, кажуть, що вона таємна. Але за всіх спроб поговорити і дізнатися, яка така велика таємниця ховається за таємною стратегією повернення Криму... виявилося, що велика таємниця полягає в тому, що ми будемо це робити дипломатичними засобами, тобто робити чужими руками», — сказав С. Дацюк.

Виконавчий віце-президент Конгресу національних громад України Йосип Зісельський вважає, що в українській владі взагалі відсутнє стратегічне мислення.

«У мене навіть іноді виникає підозра, що немає того органу влади, який відповідає за стратегічне мислення», — зазначив експерт. Разом з тим він наголосив, що Україну в майбутнє веде громадянське суспільство, і тому не можна говорити, що стратегії в країні взагалі немає. На його думку, українська влада не має стратегії ні щодо жодного питання, тому що країна перебуває в ситуації

багатовимірної кризи. І тому влада має лише тактичне мислення у спробі вирішити те чи інше питання, яке «лежить перед носом», а думати про стратегію «немає часу, немає можливості, немає зусиль, і немає того органу, який думає про це».

З висловленими думками про відсутність стратегії у владі погодився і режисер, сценарист, актор театру і кіно Ахтем Сейтаблаев.

«У мене складається відчуття і, на превеликий жаль, не тільки у мене, що відсутність стратегії щодо повернення Криму — це, власне кажучи, і є стратегія державної влади. Мабуть, дуже вигідно тримати осу в такій заморожений ситуації (питання повернення Криму — УНІАН), і робити на цьому бізнес», — сказав він.

При цьому режисер запитав: «Кого ми будемо повертати в Криму? Території чи людей?». «Треба боротися насамперед за голови, за думки, за смисли, які в цих головах у кримчан. Чим? Культурними заходами? Так, згоден. Саме відсутність стратегічного розуміння, що культура може зблизити і з cementувати народи, які живуть в Україні, привела до того, що сьогодні є війна на Донбасі, і немає війни, але анексовано Крим», — заявив А. Сейтаблаев.

Муфтій Духовного управління мусульман України «Умма» Сайд Ісмагілов вважає, що Україна повинна посилювати свій вплив на територію Криму, і вже зараз потрібно здійснювати виховання і підготовку культур-

них, релігійних, національних та політичних лідерів для Криму.

Він наголосив, що необхідно повернати питання Криму як одного з головних пріоритетів порядку денного. Для цього, на його думку, громадянам необхідно посилювати вплив на українську владу, щоб про Крим не забували, з одного боку, і щоб вони мали справжню державну стратегію повернення Криму. «Щоб з усіх боків відбувався тиск і вплив на якнайшвидше повернення Криму», — сказав С. Ісмагілов.

Разом з тим, він висловив думку, що ніхто не відновить Крим краще за кримських татар. «Я глибоко переконаний, що російська окупація дуже сильно виснажить Крим. Доведе до виснаження всі його ресурси, тому що для них Крим — це не батьківщина, а ресурс, з якого потрібно викачати якомога більше... Для якнайшвидшого повернення Криму потрібно надати кримським татарам національну автономію у складі України. Це дуже сильно надихне людей, це підштовхуватиме людей на те, щоб вони все робили для того, щоб Крим скоріше повернувся Україні», — заявив Муфтій Духовного управління мусульман України «Умма».

У свою чергу протоієрей Георгій Коваленко висловив думку, що «долю Криму повинні вирішувати народ Криму разом із народом України, і разом зі світовою спільнотою».

«Але окремо необхідно враховувати точку зору і думку кримських татар як корінного народу, як народу, для якого Крим є рідною землею і батьківщиною», — наголосив він.

У Сімферополі невідомі осквернили меморіальну дошку Йосипу Сталіну на будівлі, яку займають комуністи — прихильники анексії півострова Росією. Про це йдеється в повідомленні Кримського республіканського комітету Комуністичної партії Російської Федерації, що діє на окупованій території.

Місцеві шанувальники Сталіна «з глибоким обуренням» повідомляють, що в ніч з 5 на 6 березня невідомими особами була осквернена меморіальна дошка, присвячена його перебуванню в Криму на Кримській (Ялтинській) конференції глав держав антигітлерівської коаліції в 1945 році.

Окупаторська політика журиється, що лише 5 березня до меморіальної дошки з нагоди річниці смерті «великого продовжувача справи В. І. Леніна» поклали квіти велика група комуністів.

На їхню думку, подія свідчить про те, що образ Сталіна, який з роками «все яскравіше розгорається в пам'яті вдячних нащадків», «турбує різного виду Іванів, що не пам'ятують родства, і які хотіли б витравити з історії будь-яке згадування про геройчні подвиги наших батьків і діdів».

(УНІАН)

I НЕ БІЙТЕСЬ ПОМ'ЯНУТИ...

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Тим часом до пам'ятника підійшли ще двоє людей, зупинились на наважуючись класти квіти «під драбину». «Ну ось, дивіться, — звертаючись до того, непримітного, — прийшли люди, а тут драбина. Чому раніше це не зробили, якщо вже сьогодні так пріпекло?». Виявляється, раніше ім не треба, бо якесь офіційне покладання заплановане на 12-ту годину. Тобто, не для людей, а для якогось начальства Тараса миуть? Хоча дивно (і підозріло) вже те, що на третьому році окупації раптом відроджується офіційний планування якіс «танці» довкола ненависного їм Українського Пророка...

Неприємно було спостерігати за тим дійством, щоб переждати, виришили сходити до нашого українського собору св. Володимира і Ольги, поставить сівчики «за Тараса». Так і зробили, а коли повернулися — наших квітів біля пам'ятника вже не було! Як?! Серед білого дня! Та ще й під наглядом двох поліцейських, що від самого ранку стовбчили під аркою. А крім них ще двоє штатських з'явилися, в одного — відеокамера, під курткою чомусь ховава. Підходимо до поліцейських, запитую, чи не бачили, де наші квіти поділися. «А то не наша справа, — кажуть, — ми за порядком дивимось». Так на ваших очах квіти наші вкрали, що ж це за порядок такий?

Хочь із людей підказав, що тут крутилася якесь жіночка з мітлою, дверничка мабуть. Пішли гуртом шукати. Знайшли! Вигляд у нас, напевне, був грізний, бо вона відразу зізналась, що квіти прибрали ій наказало її начальство, але вона не викинула, вони у неї в комірчині. Ось воно що! Скільки квітів не клади, їх завжди біля Тараса Шевченка буде мало, або зовсім не буде. Це щоб нам, українцям, здавалося, що ніхто до того пам'ятни-

ка більше не ходить, що сидимо всі по закутках...

Квіти нам прибиральниця віддала (і не тільки наші, там ще й інші були), бо питання було поставлено категорично: квіти куплені за наші гроши, отже, це вже власність, а вона нашу власність без нашого відома присвоїла, отже, вкрала! Тож вигребли ми все, що було в комірчині, і знову віднесли до Тараса.

А до пам'ятника вже підтягувались люди, старенькі переважно, придбали на пенсійні копійки букети квітів, щоб принести їх Тарасові. Побачив бабусю, яка, спираючись на паличу, неслася Шевченку букетик, дідуся сивовусого... Господи! Ось де наша слава, слава України! І хтось там, на Хрестатику, ще може розумівати, що не залишилося в Криму українців, бо всі спріважні патріоти повійджали, а зосталися тільки зрадники і пристосуванці? Це що хто зрадив!

Якось так непомітно назбиралося біля Тараса десь до двох десятків людей, поліцейські затурбувалися, один із штатських, що все по телефону комусь надзвонював, підійшов до них, щось сказав. Ті попрямували до людей і чомусь саме жіночці у вишиванці запропонували пройти з ними. Я — за ними теж. Застав кінець розмови — поліцянти вимагали показати паспорт, на що жіночка відповідала: що, у в'язницю хочете посадити? За що? Я на своїй землі, я тут живу, і я не до вас прийшла, а до Шевченка! І розвернулась до пам'ятника. Поліціянти топталися на місці, штатський кудись схвильовано дзвонив, викликав, напевне, підкріплення...

Ми не стали чекати їхнього підкріплення. Пофотографувалися, вклонились Шевченкові і попрощалися з ним.

Але ми ще повернемося. Тарасе!

Олеся ТАВРІЙСЬКИЙ
Фото В. КАЧУЛИ

ТИМ ЧАСОМ...

ПРЕДСТАВНИКИ ПРО-РОСІЙСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СІМФЕРОПОЛЯ ПОКЛАЛИ КВІТИ ДО ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКУ

У Сімферополі відбулося офіційно дозволене покладання квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку з нагоди 202-річчя від дня його народження. Організаторами заходу стали українська та білоруська національно-культурні автономії Криму за підтримки «Дому дружби народів» та «державного комітету

у справах міжнаціональних взаємин та депортованих громадян Республіки Крим». За словами «заступника голови» «Держкомнауки» Юрія Косминіна, головною метою цієї організації є збереження й розвиток національної ідентичності, культури та традицій народів, які мешкають у Криму. «Ми сподівамося на те, що в Криму буде зберегатися мир і згода завдяки нашим спільним зусиллям», — сказав він.

Як зазначається у ЗМІ, деякі учасники цього заходу були вбрани у національні костюми, але без будь-якої

державної символіки. Під час зібрання у небо були випущені білі голуби: це мало символізувати мир і єднання кримських народів.

Так званий «голова нашої

національно-культурної автономії

Олег Кравченко.

«Спочатку будуть створені

національно-культурні автономії

на місцях, після чого буде проведено загальнокримський конгрес, на якому оберуть голову регіональної кримської національно-культурної автономії», — сказав Кравченко.

<http://cistrc.ru/>

КРИМСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ХОЧУТЬ ОБ'ЄДНАТИ У ПРОРОСІЙСЬКУ «НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНУ АВТОНОМІЮ»

Етнічні українці, які мешкають у Криму, об'єднаються

національно-культурну автономію. Такі плани озвучив голова проросійської української громади Сімферополя Олег Кравченко.

«Спочатку будуть створені національно-культурні автономії на місцях, після чого буде проведено загальнокримський конгрес, на якому оберуть голову регіональної кримської національно-культурної автономії», — сказав Кравченко журналистам.

За його словами, на сьогодні вже створено національно-культурну автономію українців у Сімферополі, наступною стане Євпаторія.

Кравченко зазначив, що наразі на півострові мешкають близько 300 тисяч етнічних українців. «Зараз є дуже багато суперечливих заяв про життя українців у Криму. Хочу сказати, що утисків на національному ґрунті чи міжнаціональних конфліктів у Криму нема. Ми можемо спокійно ходити у вишиванках, ніхто нікого не утискає і не пригноблює», — підкреслив Кравченко. Він також закликав припинити будь-які політичні спекуляції на темі життя українців у Криму...

<http://rian.com.ua/society/20160309/1006406439.html>

ПОВЕРНУТИ УКРАЇНІ НАДІЮ!

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Вважаючи, що зможе певніше втілити свою мрію в життя, послуживши у війську, після року навчання на факультеті журналістики Київського університету вона підписує контракт на службу з Збройних Силах. Спершу служила радисткою в залишничих військах, потім підписала контракт на службу в 95-й аеромобільній бригаді в Житомирі, де саме формувався перший контрактний батальйон. У 2004–2005 роках у складі українського миротворчого контингенту Надія брала участь у місії в Іраку, як стрілець третьої роти 72-го окремого механізованого батальйону.

Після повернення в Україну вона не полишає своєї мрії і в 2005 році подає заяву на вступ до Харківського університету повітряних сил. Наскільки ти було непросто, можна уявити, якщо знати, що для вступу до зазначеного університету їй довелося брати дозвіл у тодішнього міністра оборони України Анатолія Гриценка. Саме навчання теж не було легким. Двічі Надію відраховували з університету з формулюванням «непридатного до вильотів як пілот», та вона двічі поновлювалась і в 2009 році таки закінчила університет, щоправда, не як льотчик-винищувач, а як штурман військового гелікоптера Mi-24.

Після закінчення університету лейтенант Савченко служила штурманом-оператором гелікоптера Mi-24 3-го окремого полку армійської авіації Повітряних Сил ЗСУ у місті Броди. За плечима Надії 170 годин нальоту і 45 стрибків із парашутом.

Під час Повстання Гідності, у січні 2014-го, Надія побувала на Майдані. Хто б мав сумнів, що така подія не торкнеться її душі! Хтось міг бачити її на вулиці Грушевського де вона... ні, не кидала каміння чи коктейлі Молотова, а навпаки, намагалася стимати тих, хто кидав пляшки з запалювальною сумішшю в бійців «Беркута». Аби чинити так серед того тлуму, треба було мати неабияку силу волі. Але хто тепер має хоч якийсь сумнів, що чого-чого, а сміливості і сили волі її не бракувало!

Оскільки Генштаб ЗС України, з цілком прагматичних міркувань, не був готовий покласти не таку вже численну, як ми можемо тепер розуміти, бойову авіацію Краю в перші ж дні цієї дивної війни, а старший лейтенант Савченко не вважала за можливе чекати, доки черга вступити в бій за рідну землю дійде до неї, то з початком бойових дій на Донбасі вона, як доброволець, приєднується до батальйону «Айдар». Це було виважене рішення.

Насправді, добровольцям бракувало не лише зброї та техніки, яку держава не поспішала надати, а й досвіду ведення бойових дій. Надія з її досвідом служби у миротворчій місії дуже добре розуміла це і її допомога тут була аж ніяк не зайвою.

На жаль, війна мало нагадує яскраві бойовики. Піт, бруд, кров і смерть – ось що таке війна. А ще – підлість тих, хто, сидячи у безпечному місці, розпалює ненависть і злобу, підбурює людей до агресії, до вбивства, а чи береться за справу, на якій не розуміється.

Саме про це говорила Надія Савченко в своєму інтерв'ю Андрію Мандриці в перших числах червня 2014 року. Говорила, що як діючий офіцер Збройних Сил, вже другу свою відпустку проводить в зоні бойових дій. Пояснювала це тим, що внаслідок розвалу армії упродовж каденцій всіх президентів, всіх міністрів оборони, захищати крайні змущений народ, якому, звісно ж, бракує і підготовки, і відповідних ресурсів. Але ж і армія, говорила вона, перебуває в такому ж стані, і армії бракує навченності, підготовки, уміння, навиків, бракує багато чого, та найперше, патріотизму. Більше того, Надія в тому інтерв'ю прямо звинуватила Генштаб Збройних Сил України у витоці, а чи їй умисні передачі конфіденційної інформації про операції української армії супротивнику. (Хіба лише від неї однієї ми чули про те, читачу?

Але хіба наш «принциповий» пан Матіос зважився за два роки розкопати хоч одну з тих очевидних зрад!). Надія вважала, що неоголошення воєнного стану є ситуацією, безумовно, штучною, вигідною, найперше, президенту Путіну, оскільки дозволяє йому і далі видавати агресію Московії на Донбасі за громадянську війну в самій Україні. Але не менше перелицовування війни на безформне АТО грає на руку і великим чинам української армії, української політики. Вона не приховувала, що її обурює ситуація, коли армія відсиджується в той самий час, коли молоді хлопці й дівчата, яких народ ніколи не утримував як армію, змушені виконувати її, армії, функції, її прямий обов'язок захищати націю, вважала, що принципи, на яких будувалась стара армія, мають бути змінені, так само, як і її командування, яке не може, не здатне керувати новим українським військом.

(https://www.youtube.com/watch?v=UxrQIc2Bzug&ebc=ANyPxKqIExNexfcK6fb4btcwRhaOBapE9_DJA_X0cxqMeYVi4g3t2fsgciD4YYirrRfnVerenxBLpb83RCnQeHyZgPSeHBQ)

17 червня 2014 року Надія мала повернутися з-під селища Металіст, де стояв тоді батальйон «Айдар», до Бродів, в розташування своєї військової частини. Її сестра Віра плачувала, доправивши її до Бродів, повернувшись додому, до Києва. Проте доля внесла свої корективи. Зранку розгорівся бій. Батальйон потребував участі в ньому кожного бійця. Чи могла Надія покинути своїх побратимів у такий момент? Певно, що ні. Як розповідають очевидці, вона рушила за пораненими. З того часу, точніше, з 10:09 з'язок з нею було втрачено. Телефон Надії, за яким тримала з'язок її сестра Віра (перевозила в тому часі пораненого бійця), перестав відповідати. Відізвався він лише 18 червня, але відповідав чужий голос. Так Надія Савченко, старший лейтенант ЗС України, опинилася в полоні у бойовиків, які відразу ж поінформували про незвичайну полонянку своїх московських кураторів.

Комусь в Білокам'яній подумалось, що виставити перед цілим світом таку собі кровожерну потвору в жіночій подобі буде чудовою знахідкою для ще більшого розкіслювання обивательських мізків. І схоже, що це був ніхто інший, як кремільський куратор України, головний ідеолог анексії Криму і по дальшого вторгнення Московії на Донбас, нещодавній заступник голови уряду Московії Асламбек Андарбекович Дудаєв, більш відомий, як Владислав Юрійович Сурков. Адже саме його помічник Павел Карпов особисто опікувався переправленням Надії до Московії. Власне, ця «лісінка» Кремля проявлялася не вперше. Можна пригадати дещо про страшних латиських/естонських/літовських снайперш з часів Першої та Другої Чеченських війн та Грузинської війни 2008 року, які вбивали нещасних російських хлопчиків, що несли «руський мир» в ті темні землі, з якоюсь виточеною жорстокістю. Щоправда, жодної снайперші так тоді і не виявили, якщо не рахувати пікантних малюнків в тодішній пресі, а ось тут так підфартило!

Та, найгівніше, контакти в винахідливих мізках Асламбека-Владислава Суркова (будемо звати його все ж Сурковим, щоб не буднити пам'яті славного генерала Джохара Дудаєва) замкнулися після того, як йому повідомили про загибель під час артилерійського обстрілу двох випробуваних бійців пропаганди – кореспондента ВДТРК Ігоря Корнелюка та звукорежисера той же телекомпанії Антона Волошина. 16 червня саме ВДТРК випустила в ефір репортаж Ігоря Корнелюка де мовилось, зокрема, що: «В поселку Счастья сейчас проходить массовая чистка. Уничтожают мирное население, вырезают женщин и детей, всех — от 16 до 50 лет — вырезают полностью». В подальшому інформація продажних нікчем, звісно ж,

ніяк не підтвердила, але — що за біда! — коли саму їх загибелю можна було використати для куди серйознішої гри.

Умисне вбивство журналістів — це вам не жарти! Це вам навіть не міфічні естонські снайперші в рожевих колготках! Така інформація могла різко зменшити ряди прихильників кіївської хунти в Європі і в світі, не кажучи вже про те, як сприйняла би що шокуючу новину середньостатистичний московит. Тим паче, що керівник Європейського Бюро «Репортерів без кордонів» Йохан Бір вже висловлював свою стурбованістю тим, що в Україні все частіше зникають журналісти. Щоправда, мовив він тільки про зникнення журналістів в часі Януковича, але ж хоти там буде додивлятися.

Ось так, схоже, й почалася ця ганебна історія, коли кремільські збочені, звіклі до того, що будь яка олжа, озвучена ними, мусить бути сприйнятою як незаперечна істинна, зламалися на, як їм відалася спершу, тендітному дівчаті, вряжденим в військовий однострій. Але коса, яка досі безвідмовно зридала її не таких, в особі цієї дівчини нашла на камінь.

Свої невдачі Кремль вміє ховати. Надія могла зникнути безслідно на безмежних просторах Московії так, що ніхто її ніколи не відшукав би

навіть її сліду, якби... Якби хитроумдрий пан Сурков не переграв сам себе, заранні розголосивши на весь світ про захоплену в полон навідницю, яка викликала мінометний удар по журналістах.

Щоправда, прикрі нестиковки з'явилися від самого початку. Найперше, жодний міномет з українських позицій не міг досягти місця, де перебували на той час пропагандисти ВДТРК. Тоді виникала версія про гаубиці — настільки точні, що за десяток кілометрів б'ють наповал замовлених журналістів. Світ був вражений рівнем підготовки українських снайперів-артилеристів, адже ні про що подібне досі не доводилося навіть чути.

Аби пояснити хоч якось правдоподібно той дивний факт, що Надія Савченко раптом, незрозумілим чином, опинилася у московській в'язниці (у в'язниці країни, нагадаємо, яка не має жодного стосунку до «громадянської війни» всередині самої України) і уникнути тим самим питання про викрадення української льотчиці з території України, неперевершенні сурковці висунули твердження про незаконний перехід Надії Савченко кордону з Московією. Справді, вчинивши злочин проти нещасних журналістів, куди ж було подітися кляті злочинниці — лише і виключно в Москвію, аби негайно віддати себе до руک відомого на весь світ московського правосуддя!

Певно, від усвідомлення всієї сміховинності тої заяви, її вирішено було під并不代表те теорію про «загубилася». А І справді, якщо їхні власні елітні підрозділи раз по раз «губляться», забіраючи на десятки кілометрів вглиб території сусідньої суверенної держави, то чому б не припасувати ту версію і до Надії! От, лише, хто, перебуваючи в здоровому глузді, повірить, що дипломований військовий штурман може серед білого дня втратити свої координати, переплутавши сторони світу? Але такі «дрібниці», схоже, не хвилюють московитський суд. Кремлю потрібен показовий

процес, і 23 роки ув'язнення та штраф в 100 000 рублів, які вимагає сторона звинувачення в особі прокурора Павла Філіпчука, має стати таким собі маркером перемоги Московії над Надією Савченко. Але чи стане? Як овчинкою не прикрити неба, так само, попри найбезглазіші звинувачення, неможливо довести вину невинуватої. Показовий процес, попри те, буде доведено до кінця.

На короткому засіданні 9 березня суддя Степаненко оголосив, що суд йде до нарадчої кімнати і виголосить свій присуд 21 березня. І все б нічого, коли б підсудна підіграла тому судові бодай в дрібниці — бодай би погодилася зачекати на його рішення, припинивши голодування, яке вона тримає з 18 грудня минулого року — вже 82 доби поспіль. Але ж ні. Незручна бранка, натомість, оголосила з 4 березня сухе голодування, яке тривало до 9 березня, і пообіцяла, відновити те сухе голодування, якщо присуд не буде оголошено через тиждень. (https://www.youtube.com/watch?time_continue=1326&v=_929XuImNqk)

Незручною виявилася Надія Савченко, схоже, не лише для московської, але і для української влади. У порівнянні з її активною бійцівською позицією кволі порухи українського уряду, депутатського корпусу і самого пана Президента виглядають анемічними, непереконливими. Нереформовані економіка, правоохоронна система, прокуратура, зокрема, корумповані, які

їде громити посольство, банки Московії, які по двох роках війни вільно функціонують на нашій території.

Як на мене, це є нічим іншим, як перекладанням своїх безпосередніх обов'язків на чужі плечі, ще одним доказом нездарності сьогоднішньої влади, яка відверто компрометує націю в очах світового співтовариства. Адже саме моя влада мала б, не чекаючи ні на кого, першою ввести найжорсткіші санкції до країни-агресора, аж до припинення дипломатичних стосунків. Саме моя влада, замість того, щоб продовжувати гендлювати з країною-агресором, мала б використати всі можливі важелі, найперше, ті, які знаходяться в її руках, для того, щоб примусити повернути незаконно захопленого, — по суті, викрадено-го офіцера своєї армії. Саме моя влада мала б зробити все можливе, аби поставити ситуацію з голови на ноги, піднявши через Раду Безпеки ООН питання про відповідальність країн-гарантів за порушення зареєстрованого в ООН Будапештського меморандуму.

Маємо змусити свою владу поводитися належно і гідно, бути такою ж стійкою у відстоюванні інтересів своєї нації як нескорена українка Надія Савченко. Амелія Ергарт — перша жінка, яка здійснила самотній переліт через Атлантику, якось сказала: «Сміливість — це ціна, яке життя стягує за надання миру». Сьогодні нам як ніколи потрібні люди сміливі, порядні, гідні, бо лише з ними ми можемо сподіватися повернути в Край мир. Саме тому, любі мої українці, в ці дні маємо ні на мить не при

Імперія, здавалося, впала, але дух живий. Насильство для людей в Росії прийнятне, крові може бути більше. Про війну писати більше неможливо. Треба писати про кохання. На ці та інші теми розмірковувала білоруська письменниця українського походження Світлана Алексієвич на своїй першій зустрічі з читачами у Берліні після присудження їй Нобелівської премії з літератури за 2015 рік.

Приміщення «Літературного колоквіуму» на віддаленій околиці німецької столиці о 8 годин вечора четверга, поруч з Ванзе, забито повністю: люди стоять у проходах, сидять на підлозі. Слухають, майже затамувавши подих — і саму Алексієвич, і молоденьку німецьку актрису, яка читає уривки. Зрідка сміх лунає спочатку після слів самої письменниці, а потім після перекладу німецькою. У залі приблизно порівну тих, хто розуміє російську і тих, кому потрібен переклад.

ПУТИН СКАЗАВ: НАВКОЛО ВОРОГИ

«Ми знали, що наші солдати (у Другій світовій війні) перемогли, але ми не знали, яка це була страшна війна. І всі війни — і Афганістан, і багато воєн, які вела радянська імперія в Африці. Все це подавалось як звільнення, як світова революція, яка станеться ось—ось. І цей дух мілітаризму насаджувався з поперших років життя людини: і в дитячому садку, і в родині, і в школі потім. Радіо, телебачення...

Це була мілітарна країна. Цієї країни вже понад 20 років немає, але коли я буваю в Москві, особливо у травневі дні, і бачу парад і як до нього готовуються, мені здається, що нічого не змінилося. І коли 3 роки тому (думаю, вона хотіла сказати 2 — авт.), коли Путін зовсім скинув всі маски і став тим, чим ми його знаємо протягом останніх років, він знайшов єднання з народом, викликав знову цю мілітаристську пам'ять. Він сказав: нас принижують, ми велика країна, нам потрібна велика Росія, навколо вороги.

І нас, людей Перебудови, хто не зрадив її ідеалам (а таких вже не так багато залишилося), нас просто вразило — як в народі, у ментальності миттєво спрацював цей мілітарний код. Для близько 96 відсотків людей Путін став великою людиною, українці стали ворогами, Європа і Америка теж стали ворогами. Це навіть для нас, тих, хто живе там, було абсолютно неймовірно.

І тоді я згадала, як я була на війні, як письменник, в Афганістані. І я тоді бачила, як приїжджають звичайні радянські (вчорашні — авт.) школарі, і протягом короткого часу вони починають вбивати. І не відчувають ніякого гріха, пропини ніякої. І тоді мене вразило те, що людське життя нічого не варто. Варта тільки ідея. Варта тільки держава. А чоловічка як одиниці просто не існує. І це гіпноз ідеї.

Відбулася Перебудова, і величезна маса людей розвалилася, анатомізувалася. І ніяк не можна було її зібрати. І раптом включаються мілітаристські гасла, мілітаристський код, і це миттєво знову стає єдине народне тіло. І те, про що я тільки здогадувалася, коли писала книгу «Цинкові хлопчики», раптом я на власні очі побачила десь через 30 років знову. Ось як це робиться! І ось чому так потрібні ці військові паради, потрібна ось ця напівправда про перемогу, яка була здобута дуже дорогою ціною і дуже часто некрасивою (тому що людські життя клалися абсолютно безжаліє).

Виявилося, що все десь так глибоко в людях, що вони це вирають, що це для них єдиний спосіб в чому брати участь. Окре-

по-справжньому не уявляю, що таке демократія. І сьогодні ми, звичайно, розраховуємося за цей свій романтизм. Ми опинилися зовсім не в тому місці історії, про яке мріяли. Ми живемо з відчуттям поразки.

КРОВІ МОЖЕ БУТИ ЩЕ БІЛЬШЕ

Треба візнати, що майже 40 років я писала свої 5 книг, цю історію «червоної цивілізації», і з книги в книгу ліпився образ «червоної людини», який, я думала, помирає або помер. А виявилось — ні. Може ось тільки зараз імперія відходить. Але йде з великою кров'ю. Може, навіть, крові ще буде більше.

Коли я була в Афганістані, я всім — офіцерам, генералам, простим солдатам — ставила одне запитання: «Ну яке у вас є право вбивати іншу людину?» І дивувалася, що люди про це навіть не замислювалися. Поки один з оphi-

ночував в одній хаті. Так і там вже музей! Із захопленням знову ставлять пам'ятники імперії. Країна розділена.

Я думаю, що це, взагалі, йде громадянська війна така. Поки ще не стріляють. І звичайно, щоб нейтралізувати ось ці організації, знайшли такий спосіб: раз вони пов'язані із західними організаціями, значить, вони звичайно ж агенти іноземної розвідки.

НЕ МОЖУ ДИВИТИСЯ РОСІЙСЬКЕ ТВ

— Я не можу дивитися російське телебачення. Я кілька разів увімкнула, і те, що я почула, навіть мене, людину, яка все життя займається інтелектуальною діяльністю, навіть мене це збивало з ніг. Абсолютно нормальні, коли ведучий (вони всі там однакові) каже: «Так у нас тепер така зброя, Захід не помітив, як ми озброїлися, ми здатні залишити від Америки жмежину попелу!».

День у день говориться,

звільнення. Особливо характерно це на тому просторі, про який я пишу.

Афганістан і Чорнобиль явилися потужними детонаторами розпаду імперії. Чорнобиль поховав імперію. Оскільки такі потужні рухи з'явилися — марші чорнобильські, які збирали сотні тисяч людей по Україні, в Білорусі. Вже з цим центром, КДБ не могли впоратися, вони вже не могли тримати народ у такій покорі, як це було раніше.

Книги про Чорнобиль можна було написати дуже швидко, звичайну журналістську книгу. Я писала більш як 10 років, тому що хотіла зрозуміти нову грань, яку перейшло людство. Людство ще не усвідомило, але стало очевидним, що воно не своє місце займає в природі. Воно не оцінило своєї сили, не зрозуміло, що в цій боротьбі з природою ми якось інакше маємо жити.

ГОЛОВНЕ — ЛЮБОВ

Я поставила собі питання: «А далі що?» Той жанр, в якому я працюю, він може працювати на великих епі-

мо вони не можуть жити, ім обов'язково потрібна якась надія.

МИ ЖИВЕМО З ВІДЧУТЯМ ПОРАЗКИ

Мені здається, що я вже не могла б поїхати на війну. І не могла б увійти, як я це робила колись у палату в госпіталі, де лежать без рук, без ніг хлопці. Я не уявляю, аби я поїхала до Сирії.

Мое переконання, що

**Світлана АЛЕКСІЄВИЧ,
письменниця, лауреат Нобелівської премії**

треба вбивати ідеї, а не людей. Ми повинні говорити один з одним, а не вбивати один одного.

Все, що про це людське божевілля, освячене століттями, я змогла сказати, я вже сказала. Я сама виросла і жила серед утопій, в тій реальності, на яку її перетворили. Ми жили перед катів і жертв.

Я навіть розуміла людей, які в 1990-ті бігли купувати не Солженицина, якого почали друкувати, а хвалилися один перед одним: я купив нову кавомолку, пральну машину. Вони таким чином, мені здається, лікували себе, цим новим світом. Пам'ятаю, прийдеш в гості, і людина, соромлячись, каже: я раніше стояв ночами, щоб підписатися на хорошу книгу, а тепер нова пральнна машина прислала мені таку ж радість... І це було відчуття людей, які все життя сиділи в таборі, і раптом їх випустили.

У 1990-ті роки ми були такими романтиками — ті, хто вірив у Перебудову. Ми думали, що людина вийде з табору і буде вільною. А виявилось, що не може вибачити табірна людина стати завтра вільною. Виявилося, що свобода — дуже довгий шлях. Але це ми зовсім недавно зрозуміли.

І особливо зараз, коли люди так охоче знову повірили Путіну і вирішили, що якщо вони повернуться назад і зроблять щось на зразок Радянського Союзу, «руського міра», як він називає, то вони будуть щасливими.

Ті слова — «демократія», «свобода», що ми вимовляли, вони ніякого відношення не мали до реальності. Насправді, ніхто з нас не був вільний. І ніхто

церів штабу мені тихенькою сказав: «Будьте обережні, тут можна отримати кулю в спину, і все це спішиться»; тому що ви говорите тією мовою, якою у нас ніхто не говорить — заборонено». Тобто, людина питання гриха, провини ніби відсувала й існувала поза цих питань. Все це було довірено державі.

Можливо, це взагалі головна риса людини, існуючої в totalitarній системі: величезна братська могила, а винен тільки Сталін і Берія. А ось ця величезна кількість маленьких катів, вона десь безсловесно і безслідно зникає. Ніби не було цих мільйонів охоронців — тих, хто писав доносі, хто стежив, хто вбивав під час сталінських таборів.

В РОСІЇ ЙДЕ ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА

У Пермі був найбільший і єдиний музей жертв сталінських таборів. В один день звільнili всіх співробітників. Там зараз зовсім нові. І це, загалом, став музей катів, тих, хто працював у таборах.

Що робить будь-яка авторитарна система? Вона повинна встановити контроль над суспільством. І, звичайно, все те, що називається громадянським суспільством, а насамперед «Меморіал», який був і є однією з найбільш чесних і дуже потрібних суспільству організацій, він, звичайно, заважав встановленню ось цієї нової філософії влади, totalitarної.

Який може бути «Меморіал», коли майже кожного місяця відкривається новий сталінський музей? Сталін був, як з'ясовується, великим боягузом, і одного разу вночі він близько до фронту підіїв

що навколо вороги: Захід — ворог, Обама — ворог. Десь спалили його опудало, і юрба вітала це радісно. І нехай у нас буде порожній холодильник, головне, що «Крим наш!»

Я недавно їздila по Сибіру, і це було дивно: такі монастирі, такі прекрасні храми. З людиною коли говориш про все, крім Путіна, релігії і війни, з нею можна говорити. Як тільки починаєш говорити про це, людина зникає. Ці храми, монастирі не допомагають людині бути великою.

Ось це мое вічне питання, на яке я намагаюся весь час відповісти: чому наші страждання не конвертуються в свободу, гідність? Таке відчуття, що країна надовго захворіла.

Це дуже просто — сказати, що винен тільки Путін. Я думаю, ці ідеї, які він проголосував, вони падають на ґрунт, на них чекало суспільство. Коли таке швидко не вийшла свобода, не вийшло таке гарне життя, як на Заході, з'явилося розлючення. І, звичайно, ця ненависть повинна була знайти собі вихід. І коли мене питают, що робити? — я відповідаю: «треба чесно робити свою справу: я повинна чесно писати, вчитель — чесно говорити зі своїми учнями». Іншого виходу немає. А то потім настануть нові часи і ми скажемо, що був винен один Путін. Або один Лукашенко. Ні, ми теж.

ІМПЕРІЮ ПОХОВАВ ЧОРНОБІЛЬ

Я написала 5 книг про це, але в цілому це ніби одна книга. З кожною книгою я йшла головними точками нашої історії, і завжди вони були драматичними. І говорили про те, які ми люди, і про загально-людські проблеми: небезпеки утопії, небезпеки прогресу.

Цікаво влаштований наш

світ, що саме зло є формою пізнання, і форму

звільнення. Особливо характерно це на тому просторі, про який я пишу.

Афганістан і Чорнобиль явилися потужними детонаторами розпаду імперії. Чорнобиль поховав імперію. Оскільки такі потужні рухи з'явилися — марші чорнобильські, які збирали сотні тисяч людей по Україні, в Білорусі. Вже з цим центром, КДБ не могли впоратися, вони вже не могли тримати народ у такій покорі, як це було раніше.

Книги про Чорнобиль можна було написати дуже швидко, звичайну журналистську книгу. Я писала більш як 10 років, тому що хотіла зрозуміти нову грань, яку перейшло людство. Людство ще не усвідомило, але стало очевидним, що воно не своє місце займає в природі. Воно не оцінило своєї сили, не зрозуміло, що в цій боротьбі з природою ми якось інакше маємо жити.

ГОЛОВНЕ — ЛЮБОВ

Я поставила собі питання: «А далі що?» Той жанр, в якому я працюю, він може працювати на великих епі-

на Донбасі. І, звичайно, тут же виступив Песков, що я не володію всією інформацією.

ПРЕМІЯ-ЗАХИСТ

Миттєво н

«ГРЕНАДА, ГРЕНАДА, ГРЕНАДА МОЯ...»

Сьогодні кримські ідеологи охоплені панікою: що робити з молоддю, вона абсолютно не сприймає ті цінності, на які зорієнтовано виховання в Росії, що дало вже очікувані результати. І всьому виною — українське минуле, ті численні дискусійні клуби, що створювалися за західними проектами, і які ще дійні продовжують діяти. Там старшокласники і студентство не лише навчаються вести діалог, але ще і виробляють свої життєві орієнтири, що, як правило, не співпадають з боротьбою за так звані національні інтереси Росії. Молодь, прямірно, абсолютно не готовайти кудись на чужі землі воювати. Єдиною мотивацією, і то з великою натяжкою, вони можуть сприймати гроши, які, тим не менше, не варти, аби ризикувати людськими життями. В іхніх сережках не знаходить відгуку те, що не залишає байдужими людей, яким за сорок, котріх не оминуло радянське виховання, де найвищою чеснотою було віддати за Вітчизну життя, не замислюючись, кому насправді це потрібно: якісь міфічні Вітчизні чи купці людей, що узурпували право говорити від її імені.

Тож розгублені ідеологи звертаються до широкої громадськості, а щонайперше — до старшого покоління, аби ті допомогли повернути дітей до радянської, а тепер російської казарми. Але не все так просто. Во ѹ це ми, а не вони із задоволенням співали «Гренаду»: «Я хату покинул, пошел воевать, чтоб землю в Гренаде крестьянам отдать...»

Тоді було — селянам, а тепер — капіталістам, хоча туди ніхто нас не кликає, а «мечтатель-холох» з'ясував, що «Гренадська волость в Іспанії есть», колупаючись в книгах (тепер — в Інтернеті). За сюжетом пісні, «холоха» застрелили, і ніхто за ним особливо не горював: «Отряд не заметил потери бойца...». Але його нащадки, які не забажали бути холодами, зробили належні висновки і вже не заохочують своїх дітей до подібних «подвигів». І тим абсолютно непередбачувано нашкодили Росії, що прийшла в Крим не званою, хоча і це підноситься як зумисна ідеологічна диверсія: «Якщо хочеш перемогти ворога, виховай його дітей».

А своїх Росія виховує з допомогою ЗМІ. Вже не раз звертала увагу, як під час ток-шоу, коли треба підтримати урядову лінію, хтось один дуже голосно починає аплодувати, а потім до нового приєднується присутні. Це мені конкретно нагадує дії українського парламентського «диригента», який так безславно закінчив своє життя. Не менш комічно виглядає і «голосування» телеглядачів під час передачі «Поєдинок», що відбувається в рамках «Вечера» з В. Соловйовим. Аби створити враження всенародної підтримки, зокрема, війни в Сирії, з допомогою відповідних технічних засобів на екрані шомоті фіксуються результати голосування, і того із «дуєлянтів», хто висловлюється за збільшення фінансування «соціалки», медицини

і освіти, нібито підтримує в 10–15 разів менше телеглядачів, ніж того, хто закликає здобувати міжнародний авторитет з допомогою воєнних дій в Сирії (сучасний Гренада).

А тепер звернімося до здорового глупця. Чи можете ви собі уявити, що близько ста тисяч росіян о першій годині ночі, завмерши біля телевізорів, надсилають «сесемески», аби підтримати курс Путіна у зовнішній політиці, і їм абсолютно байдуже, що країна занепадає економічно, що їхні батьки-пенсіонери ледь животіють і не мають можливості поправити зіпсоване економічною кризою здоров'я, бо до найближчої лікарні в результаті медичної реформи треба іноді добиратися за сотні кілометрів, головне, аби російським пешковим добре вбивалося і їх не покарав «постріл у спину».

Невже їм так само начхати на своїх батьків, як начхати на старше покоління В. Соловйову, який безсомнівно нагадує, що в дев'янності роки пенсіонерам теж жилося не солодко, як і під час війни і революції, однак це нікого не зупиняло. А він же й сам вже розміняв другу половину сотні, але все це — не про нього, бо за свої чорні справи добре заробляє.

Кілька років тому я критикувала ведучих популярної телепередачі «Давай поженімся», протистояючи їхній поведінці традиційну українську мораль, і не мала рації, бо до України ці дами і їхня передача не мають прямого стосунку. Але нехай би вони не візли в український ефірний і духовний простір. Буквально вчора ведуча Лариса Гузєєва, поливаючи брудом одну із наречених, що доглядали свого громадянського чоловіка після аварії, лізла зі шкіри геть від обурення: «Не знаю, что таке нужно было бы для меня сделать, чтобы после кого-то выносила судно!».

Пані Лариса агресивно пишається тим, що ненавидить людей, а для чоловіків віку російського президента обов'язково знаходить «тепле словечко», що на кшталт того, що їм вже треба шукати не дружину, а сіділку, бо від них вже «могильо пахне». А від неї і її 57 років не пахне? Але, здається, вершиною ганьби був випадок, коли її партнера Роза Сабітова вкрала подарунок, публічно подарований женихом дівчині, що сподобалася. Та недарма ж він був поліцейським — повернув подарунок за призначенням, вилучивши його зі столу Рози у редакційному приміщенні. І вона не провалилася крізь землю від сорому — навіть прикинулася ображеною.

Ось за таких умов, на таких прикладах і формуються у молоді традиційні російські базові цінності. І ви хочете сказати, що отакі монстри підуть віддавати життя за якусь незрозумілу ідею? А можливо, ї підуть, і навіть не за квартиру в Москві, просто за «бабку». Вони ж не навчені самостійно мислити, їхні нерозвинені глухі душі не здригнуться перед тим, як натиснути на курок, прицілившишись у людину. Іноді, описуючи картинки із російського життя, ніби чую голос опонента: «Навіщо це нам? Маємо свої проблеми, в яких — дай, Боже, розбріратися». Так вважала раніше і я і дратувалася, коли росіянин Євген Кисельов на завершення своїх ток-шоу виспіував: «А в сусідній Росії...». Тепер розійшося все зовсім інакше. Якби ми тоді знали, що таке путінська Росія, як вона зомбуве свій народ і на яке віроломство здатна, зберегли б тепер і свою територію, і людські життя, і стабільний економічний розвиток, можливо, і видимість добросусідських стосунків із РФ, у всякому разі, мали б час і простір для маневру.

Тож не розумію нинішню позицію української влади, що налаштувана припинити будь-який з'язок з Кримом і кримчанами, серед яких і ота молодь, котрій тепер будуть більше ламати крила. Не потрібні владі на півострові і журналісти — вважається, що справжні патріоти вже давно на Хрестатику. А інформацію про події в Криму (якщо така взагалі цікавить) в Києві одержують через десяті руки. Це ж не американці, що, як свідчать Джуліан Ассанж та Едвард Сноуден, прослуховували навіть друзів і тримають під контролем ситуацію у всьому світі. Тож якщо до Криму Києву дійсно зовсім фіолетово, чи не чесніше вже припинити згадувати про якусь там тимчасово окуповану територію?

Тамара ФЕДОРЕНКО
м. Сімферополь

«НАЙБІЛЬШИЙ МІФ — ЦЕ ТЕ, ЩО ВСІ ПРОУКРАЇНСЬКІ КРИМЧАНИ НІБІТО ВИХАЛИ З ПІВОСТРОВА...»

26 лютого під час міжнародного форуму «Крим — це Україна. Анексований півострів між минулим і майбутнім» медіаексперти презентували брошуру «Антологія сучасної кримської міфології». Пояснюючи необхідність її появи, журналіст з Криму Павло Казарін заявив: «Потрібно розставити ракпи над «і» у найбільш в актуальних питаннях. Приїзді до Києва, а там кажуть: ну, зрозуміло, Крим — це найбільш проросійський регіон. І починаєш пояснювати, що, по-перше, не проросійський, а прорадянський. По-друге, він далеко не весь такий. Просто ви, напевно, не хочете помічати інший бік Місяця лише тому, що не зазирали туди. Крім того, чуєш найрізноманітніші історії про те, що Крим усе своє життя жив за рахунок туризму, і щоразу починаєш пояснювати, чому це не так. Це дуже важливо. Будь-який діалог — це простір спільніх сенсів. Брошур — це спроба домовитися про терміни, щоб ми розмовляли однією мовою про Крим. Там 30 міфів, але для мене найважливішим є той, що всі проукраїнські кримчани виходять з півострова після анексії».

За словами П. Казаріна, насправді структура кримського суспільства доволі неоднорідна. «За нашими підрахунками, там 35-40 відсотків переконаних прорадянських громадян. Близько 20 відсотків — це

«ядерне» проукраїнське населення, яке завжди «за» Київ, незважаючи на те, добре чи погано живе Україна. І ще близько 40 відсотків — це ті люди, яким все одно, під яким прaporом жити. Головні пріоритети їхнього життя — щоб був повний холодильник, щоб не було війни, щоб була стабільність. Коли Янукович у 2010 році вішав по всій країні білборди «тому що стабільний», він вішав їх для них. Точно так само ці люди два роки тому в лютому 2014-го, отримуючи інформацію з рук колективного Дмитра Кисельова, злякалися Києва і долучилися до прорадянські налаштованих громадян. Якщо радянська Росія налякає їх більше, ніж два роки тому вони злякалися подій у центрі української столиці, вони точно так само долучаться до 20 відсотків проукраїнських громадян. І баланс думок точно так само зміниться. Але найголовніше — ми не повинні забувати, що там, у Криму, живуть проукраїнські налаштовані люди. Вони сьогодні вимушено опинилися в ситуації внутрішньої еміграції. Протоно так само у 2013 році не було чутно тих людей, які потім підуть у добровольчу батальйону та на волонтерський рух. А я нагадаю, у 2013 році соціологи давали цифри, що 65 відсотків громадян України не готові виходити на акції протесту», — вважає він.

<http://15minut.org/news>

ЖУРНАЛІСТИ ВИМАГАЮТЬ РОЗСЛІДУВАТИ ФАКТИ ТИСКУ НА КОЛЕГ У КРИМУ

Журналісти та правозахисники спрямували заяву до прокуратури Криму та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Як повідомляє прес-служба Незалежної медіа-профспілки, учасники засідання Прес-клубу Національної спілки журналістів і Незалежної медіа-профспілки, правозахисники і журналісти, які висвітлюють кримську тему, звертають увагу на катастрофічну ситуацію зі свободою слова на півострові в умовах окупації.

З лютого 2014-го по лютий 2016 року експерти Польового правозахисного центру зафіксували у Криму 45 фактів прямого тиску на ЗМІ, журналістів та блогерів з боку силових структур.

«Зокрема, у Криму неправомірно затримуються працівники ЗМІ, здійснюються напади на редакції та журналістів, відбуваються факти перешкодження зйомкам, вилучення

лення роботи окупаційних органів влади тощо. Журналісти у Криму щодня стикаються з тиском з боку окупаційної влади та спецслужб, які ставлять їх перед складним вибором: бути пропагандистами або йти з професією», — зазначено у зверненні.

Більшість журналістів, що працюють за професійними стандартами, змущені були залишити півострів, інші фактично працюють у підпіллі.

Журналісти та правозахисники у заявлі звертаються до прокуратури АРК з вимогою оперативного розслідування кримінальних проваджень, відкритих за фактами порушення прав кримських журналістів. Також автори заяви наголошують на необхідності більш пильного слідкування за ситуацією зі свободою слова у Криму та відповідного реагування з боку Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Міністерства закордонних справ України.

«Телекритика»

Політична карикатура Євгеній Олійник

© Radiosvoboda.org

СВОБОДА СЛОВА І КРИМ

У річницю початку кримської кризи, що завершилася анексією півострова, українські ЗМІ порушують питання про проблему свободи слова на території республіки.

Страшні події березня 2014 року, коли проукраїнські політичні активісти почали зникати, а журналісти — піддаватися побиттям і погрозам, змусили багатьох покинути Крим. Хтось поїхав напередодні «референдуму», хтось — трохи пізніше. Стало зрозуміло, що будь-яка незалежна журналістська діяльність — під загрозою побиттям та погрозами.

Зараз все кардинально змінилося.

Кількість і якість кримських ЗМІ різко зменшилася, більшість медіа були включенні до російської пропагандистської системи.

При цьому інтерес міжнародної та російської преси до республіканських подій значно збільшився.

А у кримчан за два роки активно-го промивання мізків сформувалося специфічне сприйняття дійсності:

страх змушує місцеве населення цінувати не свободу слова, критики і самовираження, а право не говорити зайного. Грубо кажучи, щоб позбутися відчуття колосального внутрішнього дискомфорту, кримчани масово волють відмовуватися, зберігати нейтралітет і уникати політичних тем. Те, що українські експерти називають «катастрофічною ситуацією зі свободою слова», по-справжньому є захисною реакцією свідомості, способом зберегти власну ідентичність в агресивному навколо ім'ю.

Аморфне середовище

НЕ ЦУРАЙМОСЬ, БРАТИ, СВОГО РОДУ Й КОРІННЯ!

Два роки тому я написала невелике дослідження чи нарис про пошуки родоводу сімейства моєї свекрухи зі знаної в історії родини Кочуబей. Звісно, що пошуки коренів якоїсь родини - це потребна справа, але не тільки цього варто не цуратися. Справа в тому, що у нас, українців, віками вбивали, вживляли почуття меншогартості. І не тільки у нас, та в мене душа болить найбільше за свій народ, український. Ось написала «народ», хоч треба «нарід», та комп'ютер підкреслив червоним, що я помилююсь. Я помилююсь, бо в моїй зруїфікованій мові вже давно багато слів треба писати і говорити, як «старший брат», а точніше, «сестра». 27 видів лінгвістици використовували лінгвісти СРСР, щоб доказати нам і світу, що української мови взагалі нема, що вона штучно створена поляками вкупу з Шевченком, що вона — мужицька, що нею можуть говорити тільки дурні, неосвічені люди, що вона свиняча, собача. «Не мог написать заявление на человеческом языке?» - сказав начальник цеху своєму заступнику, побачивши, що той написав заяву українською мовою. (І це трапилось у Львові, а не в Костромі!) Розповідав мені це той заступник і плачав від образі і безсилия.

І от населення всіх міст, містечок, задріпаних райцентрів вважало себе городськими, тобто культурними, і, щоб не подумали, що вони — дурні колгоспники, говорило «на общепонятном», тобто російською. А в батьків не вистачало знань, сміливості, бажання пояснити своїм нерозумним чадам, якою древньою, багатою, мелодійною, співуючою є наша українська мова, солов'їна, одна з найкращих у світі. Для кожного народу його власна мова є найкращою, як і кожній дитині

його мама найкраща, але наша дійсно належить до найкрасивіших мов світу. Та щоб це побачити, треба її знати, вивчати, прислухатись до мови своєї прабабусі, яка виросла в глумому українському селі і все життя говорила рідною мовою. Тоді і в старості ви будете згадувати і вкраплювати в свою мову справжні перли — народну мудрість.

Мова моєї бабусі Оксани Йосипівни Гросул вся була наповнена цією мудрістю. Я часто використовувала в своїй мові ці перлинки, хоч востаннє бачила бабусю у 1953 році. Зараз я теж давно бабуся, але намагаюся і тепер ці перлинки не забувати і використовувати. Часом здається, що я вже їх забула. Та ось в хаті сина побачила книжечку, яка дісталася йому в спадок від моєї мами, і яка називається «Національна мудрість». І, о диво, в ній зібрані саме ті перли, за якими я сумую, живчи 60 років в Криму, де мало хто говорить українською, а ще менше — багатою, колоритною мовою моєї неграмотної сільської бабусі з села Глодоси на Кіровоградщині (зраз, нарешті, хочу під重温нувати Кіровоград в Інгул чи Інгульськ — за назвою річки, яка там протікає). Приведу хоч трошки зразків народної мудрості. Можливо, ви говорите українською, то теж їх знаєте.

Передав куті меду! Переливає з пустого в порожнє. Тримай язик за зубами! Треба знати, де що сказати. Таке верзе, що купи не держиться. Треба знати, як моргати, щоб карбованців набрати. (Це улюблене приказка Корнія Чуковського, який написав «Муху-цокотуху» і для якого українська мова до кінця життя була рідною і улюбленою,

хоч його і вважають російським письменником).

Шила в мішку не сховаш. Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі.

Підеш туди, куди Макар телят не ганяв!

Кому весілля, а курці смерть. Який Сава, така й слава.

Не тратьте, куме, сили, спускайтесь на дно!

Тісно — і яблуку ніде впасті.

Шо з воза впало, те пропало.

Не буде баба дівкою.

Згадала баба, як дівкою була.

Старість — не радість, а вмирати не хочеться.

І таких прислів'їв і приказок — тисячі, на всі випадки життя.

Пам'ятайте їх, використовуйте! Це зробить вашу мову яскравою, багатою, виразною. Любіть рідну мову! Пишайтесь рідною мовою!

Алла ОСАДЧА, кримчанка, яка любить рідину українську мову

м. Феодосія

P. S. І на завершення — два улюблених вірші про нашу мову...

НЕ НА ТЕ РЯТУВАЛИ ДІДІ

Спонукав нас імперський Прокрут до невірності рідному слову.

В Українця зринає із вуст:

«Я, ти знаєш, забыл свою мову!»

Як цього зрозуміть молодія, що не зданіного розумінням?

Коли навіть заблуда вівця не забуде по-своєму мекати?

Нашу мову в час горя-біди, не одної тяжкої навали,

не на те рятували діди, щоб онуки її забуvali.

Дмитро БІЛОУС

* * *

Не запозичена,

Не вкраєна ніким.

Нізвідki не привезена, а наша

Співуча мова житиме віки

і не замовкne пусткою нававше.

Бо рід живий!

Корінням вузлуватим —

По всьому світі... Сестри і брати!

Дітей скликав Україна-мати

Щоб рідну мову серцем захистить.

Олексій ЯЦУН

Шевченко рішив щасливо питання мови. Пішов за голосом душі. Чим би був Шевченко при іншім рішенні, яскраво показують його російські твори. Одна й та ж сама рука їх писала. Одне серце диктувало слова — а яка безмірна різниця.

Гнат Хоткевич, «Цим Шевченко великий»

РУХ «ЗА МОВУ» — <https://www.facebook.com/ZaMovuJa/>

...Але мало знайти мову, треба і в самій мові ще знайти щось. Треба зуміти взорувати її на чистім перводжерелі; треба так її скристалізувати, аби вона лилася невсихаючим струмком, — і от Шевченко се зумів. Мало того, що він знову мову, — він знову щось більшого: знову дух мови.

Гнат Хоткевич

СИТУАЦІЯ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ ЖАХЛИВА

Ситуація із дотриманням прав людини в окупованому Росією Криму є жахливою. Про це заявив у середу в Херсоні під час зустрічі з першим заступником голови облдержадміністрації Валентиною Січовою керівник Департаменту з питань демократії, праці та прав людини Держдепартаменту США Роберт Бершинський, повідомляє «Укрінформ».

«В Держдепартаменті США я займаюсь правами людини. Ми розуміємо, що зараз ситуація з правами людини на окупованому півострові є жахливою», — сказав Бершинський. За його словами, жахливим, зокрема, є те, що в Криму не мають можливості працювати незалежні ЗМІ, що там людей незаконно судять та утримують у в'язницях.

Нагадаємо, як йдеється у доповіді управління Верховного комісара ООН з прав людини, ситуація з правами людини у Криму залишається складною. Кримські татари, які беруть участь у демонстраціях, зазнають переслідувань, арештів за нібито приналежність до «терористичних» організацій. Занепокоєння ООН викликає також можливе визнання Меджлісу екстремістською організацією і заборона його діяльності.

Крім того, єдиний храм УПЦ Київського патріархату в Сімферополі може бути закритий. Жителі Криму, які відмовляються приймати громадянство РФ, знають переслідувань. Управління Верховного Комісара ООН з прав людини зверталося до так званої «влади» Криму із закликом утриматися від заборони Меджлісу та припинити переслідування його членів.

КРИМСЬКІ ШКОЛЯРІ ГОТОУЮТЬСЯ ДО НАВЧАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛАХ

Майже 80 учнів з Криму вже зареєструвалися в програмі дистанційної освіти у Генічеському районі. Про їхню готовність навчатися на материковій Україні розповіла заступниця голови Генічеської РДА Гульнара Бекірова: «Ці діти і їхні родини — справжні патріоти України, обличчя нашого суспільства, люди,

що будують нову Україну. Вони сьогодні ризикують, проїжджаючи кордон, щоб привезти документи. І все задля того, щоб отримати атестат українського, а не російського зразка. Держава навіть йде на поступки тим, хто чогось не склав, що не встиг. Документи дітей з Луганської та Донецької областей ми готові прияти поза графіком. Тим, хто приїхав, ми навіть допомагаємо знайти житло».

Такий різновид навчання був запропонований Міністерством освіти України для учнів, які мешкають на тимчасово окупованих територіях. Ці школярі фактично перебувають в освітньому полі Росії, але хочуть мати українські атестати про повну середню освіту. Схема містить можливість отримувати освіту дистанційно, екстерном складати іспити, а зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) проходить на материковій частині України. Наразі учні з Криму навчаються дистанційно у Новоолексіївській школі №1, Чонгарській школі та Генічеській ЗОШ №4. Учні вже подали заяви на ЗНО.

<http://15minut.org/news/>

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА КАНАДИ ХОЧЕ СУДИТИСЯ ЗА КРИМ

Юристи із числа української діаспори в Канаді висловили готовність підтримати Україну у судовій тяганині з Росією. Про це кореспондентові «Укрінформу» за підсумками візиту до Канади розповів міністр юстиції України Павло Петренко.

«Тема Криму порушувалася нашою діаспорою, яка створила Асоціацію українських правників, що охоплює провідних фахівців та юристів як з Канади, так і з США. Вони цікавилися подробицями юридичної війни з Росією і висловили готовність долучатися на експертному рівні до тих справ, де їх участя буде корисною», — сказав П. Петренко.

Він додав, що на всіх зустрічах із представниками канадської влади наголошував на важливості для України політичної підтримки Канади. «Лише після повної деокупації України можливі переговори із Росією про послаблення санкційного режиму. Співрозмовники підтвердили, що в цій частині позиція Канади незмінна», — підкреслив міністр юстиції.

В своїй хаті - своя й правда!

КРИМСЬКОТАТАРСЬКА ПРОБЛЕМА КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Наприкінці лютого в столітній книжні «С» відбулося обговорення кримськотатарської проблеми в СРСР і в Україні. В розмові взяли участь народний депутат України, голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров, кримський історик, член Українського ПЕН-клубу Гульнара Бекірова, експерт Інституту демократії імені Пилипа Орлика Наталя Беліцер і експерт Українського незалежного центру політичних досліджень Юлія Тищенко. Модератором заходу виступив кримський історик, співробітник Інституту національної пам'яті Сергій Громенко.

Учасники розмови висвітлили різні аспекти обговорюваної теми і відповіли на запитання присутніх. Проблема кримських татар розпочалася із окупацією царською Росією Криму. Втрата державності спричинила зменшення кількості населення. Багато кримських татар мусили залишити рідну землю. Під час і після Кримської війни близько 195 тисяч кримських татар виїхали з Криму. Під час Другої світової війни відомою була розподілка кримських татар відома з тієї ж часів, коли вони відмінно виступили на бою за Україну. Але після війни багато татар, які залишили Крим, повернулися на батьківщину.

Чи відбудеться деокупація Криму і що для цього треба зробити? Рефат Чубаров зауважив, що це питання слід розглядати ширше: «Як весь світ виходитиме з кризи, яка розпочалася агресією Росії проти України?» Росія буде до останнього чіплятися за Крим. Але чим закінчиться війна Росії в Сирії? Рефат Чубаров все-таки сподівається, що росіяни сидять за стіл переговорів. Він визначає три чинники відновлення української влади в Криму:

В ПЕРЕВАЛЬНЕ,
ДО ОТЦЯ ІВАНА!

Як повідомила у минулому номері «Кримська світлиця», наприкінці лютого до села Переяльного навідався отець Іван Катькало, який два роки тому через погрози окупантів був змушеній з родиною залишити Крим. Це було свято для кримчан! Люди горнулися до свого священика, сам приїзд якого став немов провісником чогось давно очікуваного, вистражданого, вимоленого. Після служби отець Іван ще довго розмовляв з прихожанами, вітшав, радив, благословляв. І «Світлиця», з якою в отця Івана давні і приязні стосунки, вдалося переговорити з ним про нинішнє життя-буття...

Але перед тим, як оприлюднити цю розмову, пропонуємо увазі читачів статтю про отця Івана, яка торік була надрукована в районній газеті «Катеринопільський вісник». Як же зустріла і прийняла нашого відомого кримського земляка Черкасця — батьківщина ще одного славного українсько-кримчанина, «світличанина» Дашила Кононенка?

* * *

ДО БОГА І ВІРИ В НЬОГО, ДО ПАСТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИХОДЯТЬ У РІЗНОМУ ВІЦІ, ЗА РІЗНИХ ОБСТАВИН. У ОТЦЯ ІВАНА (В МИРУ ІВАНА КАТЬКАЛА) ЦЕЙ ШЛЯХ ПОЧАВСЯ НЕ ЯК У БІЛЬШОСТІ СВЯЩЕННИКІВ З НАВЧАННЯ В ДУХОВНОМУ ЗАКЛАДІ. ВІН ПРОЛІГ ЧЕРЕЗ НЕПРОСТИ ВИПРОВУВАННЯ СИЛИ ВОЛІ І МІЦНОСТІ ДУХУ, ЧЕРЕЗ ГРАНЬ МІЖ ЖИТТЯМ І СМЕРТЮ, ЧЕРЕЗ ПОКАЯННЯ І МОЛИТВУ.

* * *

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Нешодавно відбулося освячення новозбудованої церкви Покрови Святої Богородиці у Вікниному. Про Отця Івана, котрый править у храмі, у селі знають небагато. Приїхав з Криму, придбав стареньку хату. Разом з матінкою Світланою перебудовують житло, облаштовують подвір'я. Комусь зривають очі сучасний дах, дороге авто. Хтось вперто не хоче помічати, як трудяться обое, не шкодуючи сил, як ночами отець Іван займається художнім різьбленням подереву, яким захоплюється з дитинства, аби їх оселя стала не лише затишним гніздом, а й тішила око свою неповторностю. Не знають односельці поки що про земне бажання отця Івана посадити сад, прищепити дерева, виростити країці Симиренківські сорти яблунь і груш, в білопінному цвіті яких навесні дзвенитимуть бджоли з його пасіки, а на вуликах матінка сушитиме щедрі плоди на зиму...

Під час недільній церковної служби моя душа наповнювалася спокоєм і миром. А коли прихожани усі разом заспівали Молитву за Україну, голоси здалися таким сильними, ніби співали разом всі українці світу, які широ прагнути зберегти свою країну для дітей, внуків, правнуків. Саме ціє міті виникли шире людське бажання поспілкуватися зі священиком...

Сидимо на лавочці біля храму. Вітерець перебирає сиве волосся моого співрозмовника (до речі, у день освячення церкви йому виповнилося 60 років). Вслухаюся в розповіді про світське і духовне життя родини, яку доля, покрутини вихором, занесла в наш край. Від-

Отець Іван з прихожанами у храмі Святого Івана Воїна в Переяльному. Лютій 2016 р.

ЗА ЦЕРКВУ... ЗА ВІРУ... ЗА УКРАЇНУ

криваю для себе людину з великою місією у цьому світі — рятувати душі й тіла тих, кому несе слово Боже. Дивуюся, захоплююся і радуюся за своїх земляків, яким разом з храмом Господь послав священика і в той же час неординарну особистість.

— **Отець Іван, службу завжди завершуете Молитвою за Україну?**

— Так. Я постійно кажу своїм парафіянам: перше повинна бути країна, друге — родина, а потім третє — уже ти. Адже якщо немає країни, немає де жити родині, а якщо немає родини, то ти тобі добре не буде. Це прості і вічні істини, які живуть і повинні жити в душах українців.

— **Як починається Ваш шлях до Бога?**

— У дитинстві дуже любив ходити з мамою до церкви, хоч вона була за 12 кілометрів, у сусідньому селі. Навчився хреститися, першим ставав до причастя. Та це було, швидше, на рівні традицій. Але дари Духу святого робили свою справу. Тоді я, звичайно, не знат, яким буде той шлях. Не думав, що колись стану слугою Богом. Усвідомлення суті християнства прийшло значно пізніше.

— **Звідки Ви родом, Ваше коріння в Криму?**

— Ні, я сільський хлопець з Сумщини. Сапав буряки, жнивував (з четвертого класу під час літніх канікул підвізив воду людям на поле), будував. Сільські майстри брали мене з собою на роботу ще підлітком. Особливо любив працювати з деревом. Після школи закінчив художнє училище в Білорусі, а пізніше фахакультет графікі педагогічного інституту. Одного разу на престижній виставці в Києві мої роботи побачив директор Сімферопольської меблевої фабрики і запросив до себе художником-оформлювачем. Так я потрапив у Крим. Через рік

став головним дизайнером меблів, отримав квартиру. Там знайшов свою Світлану, одружився...

КОЖЕН МАЄ ПРОЙТИ СВІЙ ШЛЯХ НА ГОЛГОФУ

У віці Ісуса Христа на Івана випали випробування, які круто змінили ритм і способ життя, погляди і ставлення до себе, близьких і світу, що навколо. Дитячі розваги — разом з усіма хлопцями стрибають зі скрипти, падав з коня — обернулися хворобою, що прикувала до ліжка і ледь не зіштовхнула в могилу. Зугинувся на її краю, вчепився зубами за життя... і переміг.

У дитинстві мама не раз повторювала, що біль у спині — то участь чоловіків. Він затягнув собі, що від фізичної роботи спина повинна боліти. Докучав біль і в армії, але терпів, нікому не скаржився. Звідки сільському юнакові було знати, що то компресійні переломи хребта, і пошкоджені саме ті хребці, які відповідають за рухливість рук і ніг. Не знал того мама, не відав того і сам.

ЧЕРЕЗ СТРАЖДАННЯ І ПОШУК ІСТИНИ

Рокового дня нестерпний біль пронизав блискавкою тіло, ноги і руки переставали слухатися. Не вірюлося, надіялося — ось трішки відпочине і попустить, він же молодий, загартований. Але біль не минав. До яких тільки світіл не зверталася (допомагали друзі). І в професорів консультувався, і в Касяна був, і народних цілителів відвідував. Відмовляли, розводили руками, казали, що не їх профіль, пропонували операцію без жодних гарантій. Одні радили постійно ворушипитися, інші — лежати нерухомо. Сотні уколів, таблеток — все марно, вони не гамували біль, а тільки довели до краю функціонування серця, печінки, нирок. Відмовляло все, відмовлялись лікарі. Лиш мама і дружина ладні були прийняти його біль на себе, тільки від того не ставало легше. Йому б сім'ю годували, руки до роботи проситься. Що ж це за господар, якого жінка на руках виносила з хати на вулицю. Йому б Світлану на руках носити за любов, витримку, мужність, а виходить навпаки...

Усвідомлення того, що може до кінця своїх днів стати тягарем для молодої дружини, не давало заснути, підсвідомо заставляло шукати вихід. У хвилини розпащу темні сили настилили радили попрошастися з життям. Підказували, що Світлані так буде легше, адже у неї на руках ще й хвора дитина (дочка Марія народилася хворою на дитячий церебральний параліч). Стримував тільки погляд дружини, теплий, терплячий, сповнений надії

на його одужання навіть тоді, коли, закусивши губи, била чоловіка що-сили гумовою скакалкою, дошкілюючи різним частинам тіла, аби відволіті від нестерпного болю в хребті. Трималася, давала волю слюзі, лише вночі, коли Іван цього не бачив. Пізніше вони довідалися, що російськими вченими розроблена методика відволікаючих імпульсів, які полегшують біль інвалідів-спinalістів. Але на той час до подібного він дішов сам.

У своїй тридцять п'ять вперше взяв до рук Євангеліє. «Просят і дась я вам, шукайте і знайдете, стукайте і відчиняйте вам...». Якими глибокими здалися ті слова від Матвія — зrozумів їх так: моліться, шукайте суть, яка необхідна вам саме в цей час, і знайдете її. Він почав шукати істину в собі. Бо, як стверджує і нині, ніхто не може проникнути глибше в тебе, як ти сам. Вивчав також історію свого роду, щоб зрозуміти, за які гріхи близьких несе спокуту, які покаяння потрібні, щоб Бог почув. Згадує, що коли осягнув це розумом, душою, кожною клітинкою розбитого болем тіла і прийшов до покаяння, з очей кілька днів поспіль текли слізози.

ПОВЕРТАЙСЯ ТУДИ, ДЕ НАРОДИВСЯ

Думка пульсувала безперервно, навіть у сні, шукав порятунку, де тільки міг. В ставорінній книзі травознавця Куренкова прочитав слова, які послужили однією з відправних точок на шляху до одужання: «Ящо вам уже нічого не допомагає, повертайсь в місце, де народилися, куп'є козу, посадіть сад, заведіть бджіл». Так і зробив... Дорога до рідного дому стала ще одним випробуванням, важким кроком до пізнання істини.

— Дружина на руках занесла мене в тролейбус (гроші на таксі не було), потім у вагон поїзда, далі знову в автобус, — розповідає отець Іван. — Найтяжчими виявилися останні кілька кілометрів через ліс, що залишилися до рідної хати. Опираючись на палиці, виснажений, знесилений я повз метр за метром. А Світлану несла дві велики сумки, а за плечима нашу маленьку дочку Машеньку.

МОЛИСЬ... І СОНЦЕ ЗІЙДЕ ДЛЯ ТЕБЕ

Відчуваю, що самі лише рідні стіни спасіння не дадуть. Треба діяти. І прозвучав у той момент срібним дзвіночком голос з небес: «Молись, і ти одужаєш». Іншого разу побачив у сні згасаюче сонце і закривав: «Господи, невже тепер ніколи не буде сонця!» Почув у відповідь: «Молися, і воно зійде для тебе». А потім від голосу стражденного скочило все навколо: «Господи, якщо мені не відпустите, я буду служити тобі до кінця днів моїх!»

Він молився широко, зі слізами на очах, усім своїм еством уповаючи до Всешишнього. Сидячи, зібравши силу волі в кулак, сім разів, не зупинюючись читав «Отче наш», за цей час встигав, переборючи нестерпний біль, п'ятдесят разів нагнути тіло до самої землі. Це був лише початок. Поступово розробив спеціальну програму, до якої входили молитви, ранкова гімнастика, фізичні навантаження, водні процедури, голодування, здорове харчування і відпрацювання добрими справами.

ДОБРИ СПРАВИ

Пам'ятаючи завіт мудреця він посадив сад... сидячи і позваючи (ноги тоді ще не слухалися). Та цього здалося замало. Вирішив копати колодязь... Старенка мама і Світлану опускали його на мотузку. Цим же мотузком витягували нагору важкі відра з землею, а тоді і його. Коли не вистачало сил, просили сусідів допомогти витягти Івана.

— **І як, допомагали? — не стримувався.**

— Охоче, дотепер односельці п'ятою водою, чисту, як слюза, з Іванової криниці. Вісім кільце опустили з Божою поміччю. А важка праця зіціювала. Рухала кров, тренувала м'язи, приносила душевну радість. Коли почав помаленьку ходити, придбали конячку, зробив віз, знайшов реманент. Орав, волочив городи старенкам, підвозив, коли що треба було. Грошей з людей ніколи не брав. Пізніше побудував три церкви в Криму, активно трудилася вся наша родина. Таким бачу відпрацювання добрими справами.

НЕ ЗВЕРТАЙ УВАГУ НА БІЛЬ

Ще одним кроком до пізнання глибини духовності стали для нього спеціальні вправи, розроблені мудрецями древньої Індії, які допомагали пізнавати себе, управляти психікою. Він змінив свій дух настільки, що навчився приймати хворобу, як факт, не звертати увагу на біль, який став частиною життя. Пізніше багатьох прихожан витягував з тяжких хвороб, відчая, депресій. Не раз, бувало, лікарі впевнені, що це кінець, а він стверджує, що це початок нового етапу життя, етапу боротьби. Коли людина бореться, вона не тільки рятує себе, а я залишає великий спадок своєму роду, це як імунітет.

Тамара КОМАР

«Катеринопільський вісник»,
серпень 2015 р.
(Продовження
в наступному номері)

Лютій 2016 р., Переяльне. Отець Іван і колишня директор колишньої Української гімназії у Сімферополі Наталя Руденко (Фото В. Качули)

НА ВОЛИНІ СВЯЩЕНИК УПЦ (МП) ПОГРОЖУЄ ПРОКЛЯСТИ СЕЛЯН ЗА ПЕРЕХІД ДО КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ

На Волині церковна громада села Грибовиця вирішила перейти до Київського патріархату і навіть отримала нового священика. Однак попередній настоятель, представник Московського патріархату, не залишає селян у спокої. Люди кажуть: священик погрожує і проклинає, а кілька днів тому відрізав від світла церкву і прилеглий будинок, в якому живуть переселенці зі сходу. Про це йдеться у сюжеті на телеканалі ZIK.

Ще у 2011 році мешканці села Грибовиця хотіли перейти до Київського патріархату, та за попередньої влади зробити це не вдалося. Довести справу до кінця вирішили, коли у село привезли хоронити двох бійців зі сходу. Відмовитись від Московського патріархату закликали і своєго священика, та той не погодився.

«Став сміятися, дурними нас називати. Каже: «Ви мені — пухлина в грудях! Як той рак сидите». Тоді ми почали збирати списки, ходити по селу. А він — і собі. Погрожував проклясти до съомого коліна усіх, хто підпише», — розповідає прихожанка Свято-Троїцького храму Ольга Павліна.

Попри це, уже півроку у старовинному храмі править новий священик. Однак колишнього настоятеля це не спинило — спочатку він написав заяву до міліції через те, що люди самотужки відремонтували капличку.

«Священик має бути смиренним. А той взявся з нами судову тяжбу вести, залякує», — каже мешканець села Грибовиця Анатолій Гришин.

Згодом отець ще й почав розносити селом антиукраїнську літературу та потурбувався, щоб у храмі і в хатині біля церкви, де зараз живуть переселенці, вимкнули світло. «Він звернувся із заявою до РЕС, щоб відключити світло з оперативних причин. Мовляв, електроенергія за призначенням не використовується», — розповідає сільський голова Павло Степанець.

Зараз переселенцям світло таки увімкнули, та церква і досі не під'єднана до електричної мережі. Тож прихожани разом з новим священиком моляться при свічках. Натомість кілька парафіян, котрі не перейшли до Київського патріархату, приходять на Богослужіння до батюшкого дому.

Грибовицькі селяни кажуть: сваритися із колишнім парохом не хочу, адже знають отця уже 17 років. Навіть зводили гуртом новий будинок для його родини. Та після останніх подій наполягатимуть, аби він покинув дім, який належить громаді...

ПАТРІАРХ ФІЛАРЕТ: «МИ ПОВИННІ ПІДТРИМУВАТИ КРИМ, БО ТАМ ЗНАХОДЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНІ»

Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет підтримав кримчан і взяв участь у Всеукраїнському марафоні «Кримське питання» поряд зі свідками та учасниками подій 2014 року в Криму, громадськими активістами, українськими політиками і дипломатами, діячами культури.

«Чому ми повинні підтримувати зв'язок із Кримом? Тому що Крим — це є українська земля, тимчасово захоплена агресором. Тому що там знаходяться українські громадяни, і Україна повинна турбуватися про них. В тому числі і церква не забуває про своїх віруючих. У Криму в нас є єпархія Української православної церкви Київського патріархату, і там є наш архієпископ Климент, який виконує свої пастырські обов'язки. Недавно він сказав, що ні за яких обставин не залишить Крим і свою українську паству. Тому ми віримо в те, що прийде час, коли Крим повернеться до України. Християнин повинен любити свою Батьківщину і не зраджувати її. Коли він живе на території України і є їй український хліб — значить, він повинен любити свою землю так само, як діти повинні любити своїх батьків. А хто не любить своїх батьків — той грішить. І якщо громадяни не люблять свою Батьківщину, то вони грішать перед Богом», — сказав Патріарх Філарет.

<http://www.youtube.com/watch?v=dFerivdz7DQ>

У ХРАМАХ УПЦ МОЛИТИМУТЬСЯ ЗА НЕЗАКОННО УВ'ЯЗНЕНІХ У РОСІЇ УКРАЇНЦІВ

Предстоятель Української автокефальної православної церкви митрополит Київський і всієї України Макарій закликав молитись за спасinenня незаконно ув'язнених у тюрях Російської Федерації патріотів України. Про це повідомляє офіційний сайт Львівської єпархії УАПЦ.

«Благословляю всьому духовенству та кліру Української автокефальної православної церкви підносити свої молитви за патріотів України, незаконно ув'язнені льотчицю Надію Савченко та усіх інших політично ув'язнених та засуджених українців у Російській Федерації. Божої опіки для Надії та інших українських полонених», — йдеться у зверненні.

Митрополит додає, що УАПЦ пишиться мужністю справжніх українців. «Російська влада повинна усвідомлювати, що український дух не зламати. І якщо деякі колишні українські чиновники і політики покірно підпорядковувалися російській владі, то мужня українська жінка показала свою українську гідність та любов до України!», — підкреслив митрополит Київський і всієї України Макарій.

<http://zik.ua>

ПРАВОСЛАВНІ З ФРАНЦІЇ, УКРАЇНИ, США, РОСІЇ ТА НІДЕРЛАНДІВ ПОПРОСИЛИ ВИБАЧЕННЯ У ГРЕКО-КАТОЛІКІВ УКРАЇНИ

УГКЦ ПРОСИТЬ ПАПУ ФРАНЦИСКА ДОПОМОГТИ ПРИПИНІТИ ВІЙНУ

Представники Української греко-католицької церкви під час зустрічі у Римі попросили

Папу Франциска «допомогти припинити війну і полегшити гуманітарну кризу, спричинену російською агресією проти України». Про це йдеться у повідомленні на сайті УГКЦ.

Представники УГКЦ провели зустрічі з представниками Ватикану та приготували звернення з інформацією «про агресію та гібридну війну проти України».

«Неоголошена війна, що триває, хоча зараз і є поза увагою світу, вплинула на життя п'яти мільйонів осіб. Вона спричинила до десяти тисяч смертей, десятків тисяч поранень та залишила без домівок більше двох мільйонів людей... Я сказав святійшому отцеві: народ страждає, ваша святощеста, і чекає ваших обіймів. Папа Франциск дав чітко зрозуміти, що буде діяти», — цитує видання

предстоятеля УГКЦ архієпископа Святослава Шевчука.

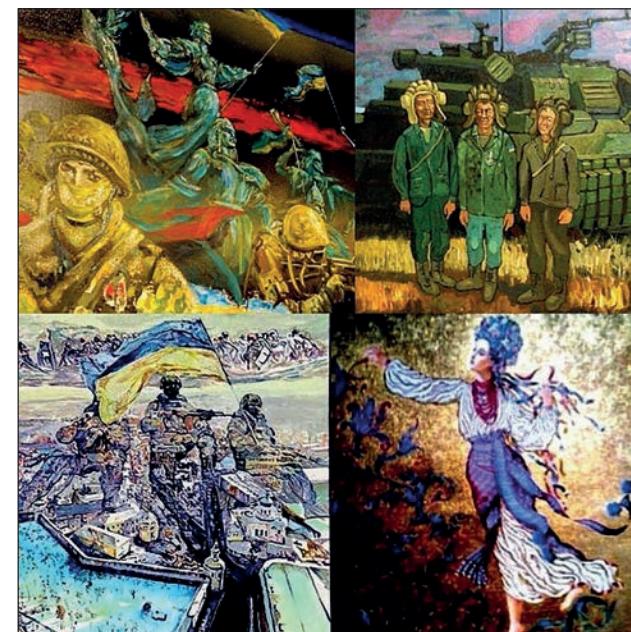
За його словами, для українців, які належать до різних церков, та навіть невіруючих Папа «є глобальним моральним авторитетом, який говорить правду». «Ми приїхали підтвердити нашу єдність зі святішим отцем та попросити його... допомогти людям, що страждають в Україні», — повідомив голова УГКЦ. — «Папа нас почув», — наголосив він. Як розповів архієпископ Святослав, Папа під час зустрічі заявив, «що ніхто не вирішуватиме екуменічні питання ціною Східної Католицької Церкви».

Як повідомляє «Укрінформ», у лютому ц. р. в УГКЦ заявляли про розчарування декларацією Папи Франциска і патріарха Російської православної церкви Кирила, яку вони оприлюднили після зустрічі на Кубі.

чай. А коли людей об'єднав молитва — з'являється надія», — ділиться враженнями учасника виставки Марія Моставчук. У своїй роботі «Течія вічності» художниця намагається дотримуватися концепції проекту — сорокаденної молитви.

Арт-проект має також благодійну мету. Кошти від продажу картин будуть передані на лікування поранених воїнів, що перебувають в Одеському військовому шпиталі. За словами директора музею Ігоря Пороніка, ця виставка перша за все громадянський акт милосердя і співучасти в тому, що відбувається в нашій країні.

Сергій ГОРИЦВІТ

ОДЕСЬКИЙ «СОРОКОУСТ» — ЦЕ ВИСТАВКА-МОЛИТВА І ГРОМАДСЬКА АКЦІЯ

У так званій «чорній» залі Одеського музею західного і східного мистецтва нещодавно була відкрита виставка «Сорокоуст». Куратори цього проекту, присвяченого життю українського суспільства в період переоцінки цінностей, — Марина Яндolenko і Лілія Климова. Роботи у різних жанрах і техніках, від живопису і графіки до колажу, представили 40 одеських художників — мистичних, починаючих і любителів.

Головна тема — молитва за Україну і увічнення пам'яті загиблих героїв. Е роботи присвячені естетиці ікони («Сорокоуст» Асії Гудименко), є абстракції (Григорій Вовк, «Без слів»), військові сюжети, а також просто поетичні українські пейзажі й натюрморти.

«Ви бачите тут 40 свічок, — розповідає на вернісажі старший науковий співробітник музею Сергій Ільїн. — Значення слова «сорокоуст» — це читання молитви в церкві впродовж 40 днів. Автори виставки об'єднали свої молитви, це громадський відгук на трагічні події на Майдані й війні на сході України.

«Цим проектом ми прагнемо знову поєднати небо і землю. Україна переживає тяжкі часи, відбуваються страшні події: це і наша Небесна Сотня, і Дебальцево. «Сорокоуст» — заклик до небесних сил про захист», — каже куратор проекту Мари-

на Яндolenko. «Виставка «Сорокоуст» — це молитва. В ній присутній відблиск того великого альтруїзму, який був на Майдані і панує в зоні АТО. Цей простір робить прозорою грань між горнім світом і нашим за рахунок спогадів, переживань, осмислення жертви, яку понесла Україна і ми, сучасники», — розповідає учасник арт-проекту за служений художник України Сергій Савченко.

«Я рада, що проект має реалігійний підтекст. Нас об'єднує біль, але біль — це від-

ченко: «Для нас, українців, символом України є Надія Савченко, бо цей незламний дух, який проявляє Надія Савченко в цих умовах, — це Україна. Тому хай ворог подивиться на неї і зробить висновок, чи зможе він перемогти Україну? Ми віримо, що ворог ніколи не зможе перемогти Україну, бо з нами правда, а там, де правда, там Бог, а Бог непереможний», — заявив Патріарх Філарет.

У заході взяли участь Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк, голова Верховної Ради України Володимир Гройсман, мер Києва Віталій Кличко, члени Всеукраїнської ради Церков та релігійних організацій, урядовці, народні депутати України.

Прес-центр Київської Патріархії

«Російська Православна Церква у своїй повноті не може вважатися відповідальною за рішення, ухвалені церковними керівниками, ма-ніпульованими чи тероризованіми НКВС-КДБ. Однак ми, православні християни, почуваемося відповідальними за злочин мовчання, яке огортає руйнування цієї Церкви радянським режимом за участі Московського патріархату. Ми знаємо, що мільйони православних християн по цілому світі широ засуджують антирелігійні пе-реслідування з боку радянського уряду і Йосифа Джугашвілі зокрема», — йдеться у зверненні.

Церковники наголошують, що серйозні історики та богослови не мають жодного сумніву, що Львівський собор Української Греко-Католицької Церкви 8-10 березня 1946 р. був лише подобою собору.

«Російська Православна Церква у своїй повноті не може вважатися відповідальною за рішення, ухвалені церковними керівниками, ма-ніпульованими чи тероризованіми НКВС-КДБ. Однак ми, православні християни, почуваемося відповідальними за злочин мовчання, яке огортає руйнування цієї Церкви радянським режимом за участі Московського патріархату. Ми знаємо, що мільйони православних християн по цілому світі широ засуджують антирелігійні пе-реслідування з боку радянського уряду і Йосифа Джугашвілі зокрема», — йдеться у зверненні.

«Ми смирено просимо прощення за всі несправедливості, жертвами яких вони стали під прикриттям авторитету Православної Церкви, і схиляємо наши голови перед мучениками Української Греко-Католицької Церкви», — наголосили церковники.

Повідомляється, що ініціатором звернення виступив відомий православний богослов Антуан Аржаковський (Франція, Константинопольський Патріархат). Серед православних українців, які підписали звернення, протоієрей Георгій Коваленко (Відкритий Православний Університет Святої Софії), Костянтин Сігот (видавництво «Дух і Літера») та Андрій Юраш.

(УНІАН)

БІЛОРУСЬКА МОВА В УКРАЇНІ

Живемо по сусіству, і долі наші подібні. Може, саме тому, що сотні років на нас спадала надто довга тінь від «старшого брата», ні у нас, ні у білорусів ніколи не було належної культурницької та освітінської інфраструктури поза межами державних утворень. Тому навіть найкращі зразки національних культур сприймалися сусідами майже як... екзотика. Скажімо, у нас їхні «Пісніари», а у них наші «Смерічка» чи «Кобза». І це тоді, коли російська культура переможно наступала, займаючи всі ніші, всі лакуни нашої свідомості. Навіть матюки отримали постійну прописку як в усній мові, так і на міських парканах Мінська, Гродно, Львова, Тернополя, Чернівців... І вже давно не сприймається як іноземщина. І ось на цьому фоні яскравий феномен «Пісніарів» спровів неабияке враження на багатьох українців і відтоді заставляє уважніше стежити за кожним новим явищем білоруської культури. Принаймні, так було у мене. Особливо тоді, коли працювали у лісах українсько-білоруського прикордоння.

МУДРЕ ПОЛІССЯ, ЯКЕ НАС НЕ ДЛІТЬ

Якось знайомі із Заричного (це маленький район-центр на півночі Рівненської області) сказали, що їдуть до Пінська, і запитали: чи не привезти з Білорусі якогось дефіциту? Хвильку подумавши, попросив купити якусь білоруськомовну книжку. Мое прохання було виконане (привезли дві зірочки поезій, попри те, що це тоді був і справді дефіцит); з того часу я навчився не лише розуміти мову сябрів, але й відносно вільно розмовляти нею. У 1981 році працював уже на півночі Чернігівщини. В деяких селах поблизу українсько-білоруського кордону не лише старше покоління, але й люди середнього віку розмовляли непоганою білоруською. Ось тоді й напрактикувався! І прикордонну мовну специфіку вивчав досить уважно, майже як етнограф. В районному містечку Городні тоді було дві школи – українська і російська. В російській учні розмовляли на «общепонятном», в українській же на перервах я чув переважно українсько-білоруський «суржик». І це попри те, що від Городні до кордону було ще за два десятки кілометрів. Згадуючи ті часи і порівнюючи українсько-білоруське пограниччя з вірменсько-азербайджанським чи з грузино-абхазьким, яловив себе на думці: яке щастя, що між нами й білорусами ніколи не було ворожнечі! Навпаки – наше мудре, багатостраждане Полісся віками примурдується об'єднувати два народи. Про це добре сказав білоруський поет Леонід Дранько-Майсюк, відвідавши Київ наприкінці грудня минулого року:

«Полісся об'єднує нас географічно. На прикладі моєї сім'ї можна багато чого розповісти. Бо я добре

пам'ятаю розповіді моого батька, і моого діда... Скажімо, 1910 рік: мій Давид-городок, це зовсім близенько від України. Чудова річка Горинь! Мій прадід зі своїми двома синами сідає в човен, завантажує човен м'ясом, овчинами, ковальськими, ткацькими, бондарними виробами, і по Горині на веслах вони спускаються у Прип'ять. Зупиняються у Турові, Калінкавічах, у Мозирі... Так, поволі розпродуючи свій товар, вони пливуть кілька тижнів, спускаючись у Дніпро. І в Києві продають човен. Потім сідають на поїзд, їдуть до Здолбунова – далі Сарни, Дубровиця, нарешті – станція Горинь... А від Горині до Давид-Городка 30 кілометрів. Ось так жили наші люди. Українська мова часом заходила прямо до нас у двір. Зовсім недалеко, за маленькою річкою вона вже звучала... Там казали: «маті», а вже у Давид-Городку казали: «маці». Ось так сусідували наші мови! Під час німецької окупації моя мама ходила до української школи у Давид-Городку, це було у 1942 році. Ця українська школа існувала до літа 1944 року, але в ній викладали і білоруську мову. Зберігся її атестат зрілості, затверджений комісаром Столінського повіту, бо ця територія належала до рейхскомісаріату «Україна». І гроши українські на горищі я знаходив до 1965 року...»

* * *

Нешодівно я побував у Семенівці – одному з найпівнічніших містечок Чернігівської області. Пощасливо, бо якраз потрапив на ярмарок. Ось де можна за короткий час вивчити мову специфіку краю! Тут і особлива чернігівська говорка, і чиста російська... Але час від часу можна було почути й таке: «Падзівісь, Васіль – як мнє? – це жінка, приміряючи взуття, звер-

тається до чоловіка, – Добра, не цісне...» А далі до продавця: «Буду браць. Каробачку не давайце, дайце пакецік...» Як бачимо, тут уже фонетика цілком білоруська. На жаль, посоромився запитати, звідкіля ця жінка. Навряд чи з самої Семенівки, бо в районі мова трохи інша, близчча до української. Найімовініше, з північної частини району, зовсім поряд з Брянською областю. Пригадав, як білоруський діалектолог Федір Клімчук переконував мене, що Стародубщина (тепер – південна частина Брянської області, а раніше це була північ Чернігівської губернії) є зоною білоруських діалектів. Я емоційно заперечував, що це історична частинка України, причому, з давнім полковим устроєм... Професор відповів, що протиріччя тут немає. Просто етнічні білоруси активно підтримали українців і «показалися» під час визвольних воєн Богдана Хмельницького. Це було щось на зразок Майдану 17-го століття: пора надій і сподівань, час відновлення справедливості. Хто підтримав кошаків, той і «наш». Хоч мігранти з української території на Стародубщині таож прихилися. Цікава версія, чи не так? В усікому випадку, якщо прислухатись до мови населення північної частини Семенівщини, то вона виглядає цілком правдоподібною.

СПРАЦЬОВУТЬ ДАВНІ МІФИ ЧИ ПРОСТО ЕФЕКТ СВОБОДИ?

Слова «маланка» (бліскавка), «сківіца» (щелепа) та деякі інші я зустрічав у мові житомирських поліщуків, які проживали далеченько (за 50 км) від українсько-білоруського кордону. А що південніше? А там уже панує невблаганна асиміляція. Хоча... Не так давно киянин Василь Клічак (головний редактор видавництва «Просвіта») згадував про свою участі у всесоюзному переписі населення 1978 року. Було це в Києві, на житловому масиві Троєщина. На одній з квартир ще зовсім молодий тоді Василь зустрів бабусю 1911 року народження. Зовсім

юною білоруска переїхала в Україну, але так і не перешла ні на українську, ні на російську. Рідкісний зразок мовної твердості! У 1998 році у одному з літніх літніх таборів на Прикарпатті, де молодь і підлітки опановували мистецтво бойового голіака, я зустрів десантника-білоруса, який також долучився до вивчення кошацького бойового мистецтва. Цей посланець білоруського краю розмовляв виключно білоруською, і українці таке його рішення всіляко підтримували. Хоча розмовляти російською в таборі було категорично заборонено. А пізніше неодноразово спостерігав, як освічені білоруси, приїхавши на кілька днів до Львова, переходять на... білоруську. Дивно, так? У рідному Мінську говорять російською, а в Галичині – білоруською. Чим це пояснити? Мабуть, впливом зе радянського міфу про русофобію галичан. Мовляв, говорити білоруською – не зачеплять, а ось за москальську вб'ють. Ну, нічого, у нас теж свого часу існував аналогічний міф про Прибалтику. Тоді багато одеситів і харків'ян пригадували мову дідів-прадідів, коли треба було купити... ну, скажімо, риб'який кагор.

А у 2013–2014 роках білоруську мову можна було почути від молодих учасників Євромайдану. Звучала вона і зі сцени. Багатом залам'явшись вірш Міхаїла Жизневському: «Кулю, што ляцела брату ў вока, Прыцягнула маладое сэрца. Не дрижала ў снайпера рука...»

Люди слухали цей вірш зі слізами на очах і зовсім не потребували перекладу.

БІЛОРУСЬКОМОВНІ ВІВІСКИ І НАПИСИ

Час від часу в містах України можна натрапити на білоруськомовну рекламу. У Житомирі і Вінниці зафіксував на фото рідкісний зразок східнослов'янської търъхомовності. Угорі величими літерами білоруською – «Мілавіца», нижче українською додано: «Фірмовий магазин жіночої білізни», ну а ще нижче деталізовано російською – що саме продається. І у Львові нещодавно побачив аналогічний варіант: українською назва магазинчика «Сухофрукти», білоруською подано називу морозива – «Белая бяроза», а російською стверджується, що воно «полезно». У київському метро і на вулицях Львова неодноразово бачив рекламу мінського пива: «Дружба, праверана часам. Піва, праверана ГОСТам». І заохочувальний припис: «Смакуй беларуске!» Аналізував і написи на парканах, зроблені руками білорусів. В Києві неодноразово бачив «Жыве Беларусь!», а не-подалік від університетського парку компліментарне гасло: «Киеу – лепш за усіх!» Ще більш хвилюючий напис сфотографував у Львові неподалік імені Стефаника: «Гэта былі нейкія 20 хвілін у маем жыцці... Сямен». Цікаво, що емоційний білорус мав на увазі? Може, побачення з галичанкою?

КРИВОРІЗЬКИЙ ПОДВИЖНИК

Якщо русофілів в Україні – хоч греблю гати, то виразних білорусофілів не так вже й багато. І не тому, що білоруси для нас чимось гірші. Після анексії Росією Криму і війни на Донбасі – якраз у з точністю до на-

Сергій ЛАЩЕНКО

Надія Степанівна Ріндич народилася 12 березня 1956 року в Удмуртії. З 1957 року проживає в Криму, в с. Михайлівка Нижньогорського району.

Перші вірші з'явилися в шкільній стінгазеті, редактором якої була Надія. Надалі вона захоплювалася лірикою, із легкої руки завідувача відділу листів районної газети В. П. Солом'янного її вірші стали читати земляки. Знайомство з композитором Наталею Яску підштовхнуло її до написання пісень. Їхня спільна робота «Цвіте мігдаль» зайняла 2 місце на фестивалі бардівської пісні в м. Алушта й на такому ж заході в білоруському місті Жлобіні.

Тривалий час Надія творчо працювала із заслуженим працівником культури АР Крим – Олександром Мищустовим, в результаті ними був випущений пісенний збірник «Цвіти, мос Нижньогор’я!».

Вірші російською й українською мовами для дорослих і дітей – захоплення Надії. Вона одружена, має двох дорослих дочок, двох внучок і онука. А до свого ювілею чекала ще одного онука – безцінного подарунка долі.

У липні 2010 року в Нижньогорському будинку культури відбулася 146 персональна виставка Віри Роїк «Український рушничок». На відкритті цієї виставки Надія познайомилася з Вірою Сергіївною й під враженням її вишивок й чарівності цієї жінки відразу ж написала два вірші: «Вишивальниця» і «Стібки», які опубліковані в збірнику віршів, присвячених знаменитій вишивальниці «Рядки як візерунки рушникові» (2 видання 2011 р.).

Прочитавши книгу В. С. Роїк, Надія Степанівна у віршах розповіла про життя вишивальниці, а після її смерті продовжила поетично відтворення минулих подій, пов’язаних з Вірою Сергіївною – відкриття музею української вишивки її імені в Сімферополі, відкриття пам’ятника на могилі, вчора пам’яті та ін.

Вірші, присвячені творчості й пам’яті Віри Сергіївни Роїк, поетеса пише українською та російською мовами. Усього за цей період нею написано понад 300 віршів, у т. ч. про Віру Роїк – понад 70, тобто повноцінний поетичний збірник.

Про поетесу з Нижньогор’я довідався петербурзький композитор Валеріан Стратуца, який теж був знайомий з Вірою Сергіївною, й ще у вересні 1994 р. подарував їй свою пісню «Роксолана».

Вірші Надії, присвячені майстріві вишивки, надихнули його на створення нових пісень.

З 2010 року по сьогодні ним написано 6 пісень на вірші Надії. Кожну з них чудово виконав засłużений працівник культури Криму Орест Мартинів. Треба сказати, що на вірші Надії Ріндич свої пісні створили також кримські композитори Дмитро Малий і Володимир Могильницький. У березні цього року Дмитро Петрович написав ще одну пісню на вірш Надії – «Пісня для Віри».

Віршам Надії Ріндич властивий тонкий ліризм, гармонійність і щирісердність, тому вони зрозумілі будь-якому читачеві.

Ми сердечно вітаємо поетесу з ювілеєм, бажаємо нових творчих успіхів, здоров’я та сімейного благополуччя!

Сьогодні «Кримська світлиця» публікує добірку віршів кримської поетеси Надії Ріндич, ми сподіваємося, що вони сподобаються нашим читачам.

Надія РІНДИЧ

СПОГАД

Гранітний вишивити рушник, Його голубить сонця промінь. Тут вічним сном майстрина спить Спокійно, під пташиний гомін. Дарує квітень теплі дні, Весна-чаклунка хаяйнє, І десь в думках, у глибині, Мені згадалася минулі.

Коли на виставці у нас Зустріла вперше Віру Роїк. Звичайну, гарну – без прикрас, Ту жінку зі званням Героя. Уважний погляд, тиха мова, Відкриті серце та душа. Немов струмок, текла розмова, Ніби римована в віршах.

На зристі майстрина невеличка Та Бог її силу дав таку – Слід на Землі лишити вічний, Слід, вишивити на рушнику.

БІЛЯ МОГИЛИ ВІРИ РОЇК

На честь її яскраве сонце Промінням небо вишиває... Склавши листочки, мов долоньки, Калина голову вклоняє. У кам’яній журбі стоїть На честь її гранітна стела, Тут серцем можна говорити, Тут Віри посмішка весела. Весела, бо життя любила, Людей і свій чудовий край. Та ніби птаха блокрила, Пішла у вічний вирій – рай...

ВИШИВАНОЧКА

В’ється ниточка за ниткою, Наче хвіля річкова, Наче квіточка за квіткою Розцітає польова. Розцітає травень вишивнями, Вишиванками цвіте. Україна, садом вишила, В весняній красі іде. Перед люстрем покрутиться Україночка в красі. Хай всі мрії її збудуться, Та шасливі будуть всі.

МАМИНА ВИШИВАНКА

В руках тримаю вишиванку І відчуваю теплоту. На ній яскравий промінь ранку Заплівся в ниточку просту. Стібки, що мама вишивала, – То її долі та життя. Барвистий колір підбирала, Щоб не змарнів до майбуття. В думках цілу руки мами, Вклоняючись мудрій сивині. На жаль, не впоратись з роками, Не зупинити їх мені. Я буду серцем пам’ятати І в спогадах вертатись знов: Де зустрічала мене маті, Де відчував її любов.

РУШНИЧКОВІ ПІВНИКИ

На рушничку двох півників веселих

Ти вишивала ниткою зорі.

* * *

АНОНС! 15 березня о 14.00 А в міській бібліотеці ім. О. С. Пушкіна в Сімферополі відбудеться творчий вечір поетеси Надії Ріндич «Поезія й музика». Запрошуємо всіх бажаючих на цю зустріч!

«СЛІД НА ЗЕМЛІ ЛИШИТИ ВІЧНИЙ, СЛІД, ВИШИТИЙ НА РУШНИКУ»

Узор красивий, так, как и хотела:
Стежок к стежку –

как частокол стоит.

По краю рівно, нібито доріжка,
Канва крізь калинові гроначки...

І вспомнил детство,

как еще мальчишкої

Я наблюдал, как дрались петушки.

Вони скубились, летіло біле пір’я,

І треба було їх розборонити...

А петушки на рушничке другіє,

Іх с теми боєвими не сравнить.

Ці, мов зорю стрічають

своїм співом,

І зійде сонце, і почнеться день.

...Два петушка на рушничке

красивы,

Взлетевши на вишивитий плетень.

РІДНА МОВА

Вона розмовляла

на мові російській,

В душі Україна жила.

Де трави духмяні

в намистах росистих,

ДЕ радісний спів слов’я.

І жінка вкладала в свої візерунки

Все те, що натхненням далось.

Забули про спокій натруджені руки,

А серце раділо: «Вдалось!»

Вдалось передати

гарний настрій нитками, –

Веселка на всі кольори.

Стібки, наче сходи квітучі –

рядками,

У світі яскравім зорі...

ХРАМ ВИШИВАНOK

До храму ручної роботи

У світ вишиванок зайду.

Зникають життєві турботи,

Спокійно та затишно тут.

Від стенду до стенду неспішно

Іду, і на серці весна,

Бо всі вишиванки, мов вишні,

Квітучі... Чарує краса!

Веселкою квіти барвисті

Дива на полотнах вершать!

Чудовий музей має місто,

Це – храм, де святкує душа.

ВИШИВАЛА ЖІНКА УКРАЇНУ

Вишивала жінка Україну,

Кожну вишиванку, мов дитину,

Ласкою свою зігрівала,

Віддавала, що найкраще мала.

Вишивала жінка Україну:

Степ широкий, гори Верховини,

Розмаїт’я квітучу і казкову,

Мов співала пісню колискову.

Вишивала жінка Україну,

Бо країна – це її родина.

Тут її коріння та життя,

Спогади її та майбуття.

ДОЛЯ

Нитками вишивала свою долю:

Ромашковий стелила шлях по полю,

Волошки сині з маками сплітала,

Про рідний край впівголоса

співала.

Не все в житті складалось,

як хотіла.

Немов на крилах, в мріях я летіла,

А мрія – то найвища в світі сила.

За голошкою нитка чинно в’ється,

Мій візерунок квітами сміється.

А за вікном весна пісні співає,

Мов вишиванку, землю вишиває...

СПОГАД

На полотні майстрина, ніби в полі,

Цвітуть волошки – оченята сині,

А житне поле – це майстрина доля,

І в’ється нитка, нібито стежина.

Переплелись нитки: червоні чорні,

Неначе сльози, сміх, палка любов.

...Летять роки –

життя нестремні коні,

А вишив

ПРИЛУКИ... КИЇВ... СЦЕНА... ВІЧНІСТЬ...

Ви бачили Яковченка в кіно?
Ви бачили Яковченка на сцені?
Хай це було недавно, хай давно,
Але моменти ці благословені...
(Б. Іваненко, 2005 р.)

**Чому більше нічого не чути
про Всеукраїнський відкритий**

конкурс акторської майстерності імені Миколи Яковченка, який пройшов у 2009 році в м. Прилуки та столиці нашої держави

м. Києві? Конкурс був започаткований у 2008 році товариством «Чернігівського земляцтва у м. Києві»

та почесним громадянином м. Прилуки Юрієм Коптевим.

Вперше як пілотний проект

конкурс пройшов у Чернігівській області в м. Прилуки напередодні Міжнародного дня театру – в рідному місті народного артиста України

Миколи Яковченка. У 2009 році конкурс набув Всеукраїнського масштабу і залишив

в усіх учасників незабутні спогади. Адже образ Миколи Яковченка, народного сміхотворця, одного із найяскравіших українських акторів

театру і кіно 1920–1970-х років, ніколи не залишав глядача байдужим. Конкурс ім. М. Яковченка підтримало

Міністерство культури і туризму України, Національна спілка кінематографістів України, Національний університет театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого та Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка.

Народився Микола Федорович Яковченко у містечку Прилуки Полтавської губернії (нині – Чернігівська обл.) 3 травня 1900 року у міщанській багатодітній родині Федора Івановича та Параскеви Іванівни Яковченків.

Природний талант Миколи розгледіла Євгенія Петрівна Базилевська, колишня актриса трупи Миколи Садовського. Саме в створенному нею 1918 року в Прилуках театрі Микола зіграв свою першу роль. З аматорського гуртка актор почав працювати в театрі Пилипа Олександровича Хмари. З 1920 по 1927 рік Микола Федорович працю-

вав в таких містах як Черкаси, Чернігів, Дніпропетровськ, Харків та Сімферополь.

Конкурс офіційно стартував на початку лютого 2009 року, а наприкінці березня для участі в першому турі конкурсу до рідного міста Миколи Яковченка – Прилук – прибули понад 50 учасників з м. Києва, Автономної Республіки Крим – м. Сімферополя, Вінницької, Волинської, Донецької, Івано-Франківської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Чернігівської областей України. Конкурс за планом мав пройти в двох містах – Прилуках та Києві.

Микола Яковченко у 1927 році прийшов до Київського українського драматичного театру ім. І. Франка, щоб стати його легендарною. Впевнений, що навіть ті, хто не дуже цікавиться українським мистецтвом, навряд чи не пригадають його роль Сірка – батька Проні Прокопівни у фільмі «За двома зайцями» та Панцюка з «Вечорів на хуторі біля Диканки», Довгоно-Сика («У степах України»), Терентія Перепелицю («Максим Перепелиця»), усього понад 40 фільмів та 200 ролей було зіграно у

театрі.

Для першого туру конкурсу треба було приготувати фрагмент з вистави, монолог, байку та улюблений жанр. Від зразкової театральної студії «Світанок» в Сімферополі керівник студії заслужений працівник культури України Алла Петрова відібрала для поїздки на перший тур Всеукраїнського відкритого конкурсу акторської майстерності ім. М. Яковченка в м. Прилуки.

В ці дні в Прилуках панувала особлива театральна атмосфера. Жителі міста приходили до Будинку культури з дітьми, з друзями та знайомими, щоб появитись на тих, хто в майбутньому може прийти на зміну українському Чапліну – саме так театрознавці називали Миколу Федоровича Яковченка.

На відкритті конкурсу до юних акторів-аматорів звернувся ме-

ценат, уродженець Прилук, який

кого конкурсу в їх творчому житті ще не було, як не було такого конкурсу і по всій Україні. Студіям із «Світанку» не вперше було виступати за межами Криму, але то були гастрольні поїздки та конкурси театральних дитячих колективів, а не індивідуальні змагання, які за своєю схемою більше схожі на те, як абитуриєнти вступають до театрально-го інституту. І для тих, хто після школи мріяв продовжити навчання на актора, цей конкурс мав бути як «генеральна репетиція».

По дорозі від Сімферополя до Прилук студійці згадали і про поїздку до Львова у 1995 році, де показували свою «Лісову пісню», і в 1997 рік та виступи в Севастополі на військовому кораблі «Гетьман Сагайдачний» та в школі-інтернаті № 7 м. Севастополя. І завжди на таких виступах-концертах зуваха українські народні пісні у виконанні Олесі Онопрієнко. Дівчина прийшла до театральної студії «Світанок» ще в першому класі, 10 років свого життя присвятила освоєнню азів театрального мистецтва і паралельно 7 років навчалася співу в музичній школі. І, звичайно, керівник студії, задіючи її у виставах, давала дівчині проявити і свої вокальні дані. З Павлом Ломаренком було складніше, він до студії прийшов пізно, та його працьовитість, щи-

нині живе в Москві – Віктор Коптєв: «Прилуки важко уявити без імені Миколи Яковченка, саме тут, на цій сцені видатний актор усвідомив своє призначення. Сьогодні ця сцена віддається вам, юним». А керівник проекту, доктор історичних наук Ірина Матяш додала, що саме юним учасникам конкурсу в майбутньому продовжувати славу українського театру, торувати часто нелегкі шляхи акторської долі.

Жюрі конкурсу акторської майстерності ім. М. Яковченка очолив доктор мистецтвознавства, віце-президент Академії мистецтв України Ігор Безгін. Членами жюрі були народна артистка України Раїса Недашківська, народний артист України Богдан Бенюк, заслужений діяч мистецтв України, режисер Національно-

го академічного драматичного театру ім. І. Франка Петро Ільченко, режисер, заслужений діяч мистецтв Василь Вітер, народний артист України, поет, драматург та сценарист Юрій Рибчинський, головний редактор журналу «Кіно-Театр» Лариса Брюховецька, заслужений артист України Борис Харитонов.

Для конкурсантів сама зустріч і можливість продемонструвати свої таланти перед таким зірковим журі – це і шанс, і велика відповідальність. Ну, а на членів журі теж чекала серйозна робота: з 50 учасників відібрали лише 12, які у фіналі в Києві на столичній сцені усважленого Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка, який Микола Яковченко віддав більше 40 років свого творчого життя, будуть змагатися за звання лауреата конкурсу.

Це був перший конкурс, на якому організатори намагалися представити творчість юних акторів зі всіх регіонів нашої країни. З першого дня по приїзді, після поселення в готелі, учасники конкурсу пішли знайомитись із сценою, на якій мали виступати, та з новими друзями-конкурентами. І коли вийшли на

сцену, то стало ясно, що в конкурсі була представлена майже вся Україна. Завдяки організаторам конкурсу діти і їх педагоги мали змогу зустрітися зі своїми однодумцями, побачити роботу педагогів різних театральних шкіл і зрозуміти рівень виконавської майстерності учасників аматорських театральних колективів України.

Кримчани Олеся і Павло в першому турі почали свій виступ з фрагмента п'єси Степана Василиченка «На перші гулі»... і чуда не сталося. Недостатній досвід Павла впливнув на якість виступу. У Павла від хвилювання пропав голос, хлопець старався, та було видно, що ноги його стали ватими – сценічний «зажим», з яким він так і не зміг справитись. І тому його сценічний герой Савка був зовсім не помітним на фоні колоритної і веселої Василичини, яку грала Олеся.

Складалося враження, що хвилювання не дастіть Павлу добрati сцену до кінця, та знову виручила Олеся. За сюжетом її Василичина, загадуючи молоді літа, заспівала... Пісня і чарівний голос виконавиці Олесі-Василичини повернули увагу глядачів і членів журі до сцени.

Попереду у конкурсантів було виконання гуморески, монологу та улюбленого жанру. Змагання за вихід у фінал тільки починалося, і опускати руки було ще рано. Хвилювань і пристрастей перед виходом на сцену було вдосталь у кожного учасника конкурсу. Та всі розуміли одно – долучитись до всеукраїнського дійства юних театральних талантів – це вже велике досягнення, а перемоги – то діло належне.

Перший тур проходив 28–29 березня у Прилуцькому Будинку культури. І як не намагались журналисти дізнатися, чи з'явились лідери у творчому змаганні – члени журі до кінця тримали інтриги. Хоча про сам конкурс говорили з великим задоволенням. Борис Харитонов, заслужений артист України: «Бути членом журі конкурсу імені Миколи Яковченка, моого земляка, з яким доводилось працювати на естрадних концертах в Києві – це велика честь і радість. Діти, які брали участь в конкурсі, – талановиті, і якось було не по собі, що доводилось обирасти кращих із кращих, хотілося й іншим дати призові місця». Юрій Рибчинський, народний артист України, запевнив журналістів у тому, що цей конкурс – один із кращих в Україні, тому що має ім'я дуже світлої «антикризової» людини, яка викликала сміх і радість, – ім'я Миколи Яковченка.

(Закінчення на 13-й стор.)

Сцена в м. Прилуки у 1918 році стала трампліном на вітчизняний театральний Олімп для того, кого театрознавці називають українським Чапліним. А 29 березня 2009 року 50 конкурсантів та їхні керівники з нетерпінням чекали, для кого ця сцена відкриє спочатку шлях до Києва на другий тур, а пізніше, можливо, теж на професійні театральні майданчики України. Список 12 щасливчиків голова журі, доктор мистецтвознавства, віце-президент Академії мистецтв України Ігор Безгін після багатогодинного обговорення зачитав пізнього вечора 29 березня. У цей час кримчани були в дорозі додому і знати остаточних результатів не могли. Та коли в потягу Київ-Сімферополь пролунав телефонний звонок від нових друзів-конкурсантів, які ще перебували в Прилуках, — радісні вигуки: «Перемога — «Світанок» — Прилуки — Сімферополь — Київ!», мабуть, було чути аж в Криму. Радили всі за Олесю, навіть Павло, який не пройшов до фіналу, теж радів за зразкову театральну студію «Світанок», яку в Києві буде представляти Олесь Онопрієнко.

Єдиний в Україні, але незабутній для всіх учасників перший етап конкурсу завершився перемогою обранців Мельпомени. Майже місяць 12 учасників не тільки чекали, але й активно готувались до фіналу. Було ясно, що фінал у столиці буде складнішим і набагато відповідальнішим. Святкувати перемогу ще рано, заявила керівник зразкової театральної студії «Світанок», заслужений працівник культури України Алла Петрова, і з першого дня розпочала підготовку Олесі до другого туру конкурсу. За умовами конкурсу в другому турі не можна повторювати репертуар первого туру — треба було підготувати нову байку, показати етюд та свій улюблений жанр, яким в Олесі була народна пісня. З байкою теж все нормальним, почуття гумору у Олесі є, це вона довела в Прилуках, талановито виконавши монолог «сучасної» Проні Прокопівни з вистави М. Старицького «За двома зайцями». Алла Володимирівна вирішила в етюді розкрити пластичні дані юної актриси. Адже був період, коли Олеся разом з братом Тарасом, паралельно із заняттями в студії, займалась бальними танцями. Саме це і стало в нагоді під час роботи над етюдом.

музика танго — і перед глядачами виникає пара — Він та Вона, які продовжують танцювати танго своєї молодості. Обривається музика, гасне світло, і коли знову воно вмикається, глядачі бачать, як просипається прибиральниця. Вона піднімається на ноги, автоматично бере відро, дістаете недопиту пляшку, піднімає швабру — і помічає на ногах танцувальні туфлі. Пляшка з вином летить за куліс, а прибиральниця, гордо піднявши голову, йде в протилежний бік!

У Києві Олесі Онопрієнко випав 12-й номер, вона виступала останньою. У всіх учасників було подвійне хвильовання. Хвильувались не тільки за виконання конкурсної програми, а ще й тому, що виходили на сцену, яка пам'ятає корифеїв українського театру, адже тут грали Гнат Юра, Амвросій Бучма, Наталя Ужвій, Євген Пономаренко і, звичайно, улюбленець киян — Микола Яковченко. А із залу на конкурсантів

дивились Богдан Ступка, Богдан Бенюк, Анатолій Хосткієв, Анатолій Гнатюк, Наталя Сумська, Поліна Лозова — франківці, які вже стали зірками сцени і приносять культурну спадщину нашого народу, вони стали гідними продовжувачами мистецького наслідування корифеїв Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка.

Фінальні виступи конкурсантів тривали близько п'яти годин. Потім члени журі пішли на обговорення, а конкурсанті — на екскурсію Києвом. Через дві години всі зібралися в залі театру, щоб оголосити, що вручення нагород переможцям відбудеться на урочистому ве-

чорі—дістві «Прилуки... Київ... Сцена... Вічність...», пам'яті визнаного корифея сценічного сміху Миколи Федоровича Яковченка. До Олесі підішла керівниця проекту Ірина Матіш і попередила, щоб на вечірне діство вона була готова з двома номерами — монолог Проні та українська народна пісня «Ой там на горі».

І ми починали розуміти, що до вже підготовленого діства номери просто так не вписуються. Нарешті, настало хвилююча мить і учасників конкурсу викинули на сцену Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка для оголошення підсумків конкурсу та нагородження переможців. На сцені вийшли дванадцять поки що нікому не відомих, але амбітних і фанатично закоханих у сцену юнаків та юначок. Промінь проектора висвітлював усіх однаково, та через якусь хвилину цей промінь для когось засяє усіма барвами веселки. Зал був переволнений, на дістство пам'яті величного сміхоторця Миколи Яковченка зібралася вся театральна еліта Києва. Ми, кримські уболівальники, педагоги та рідні Олесі, сиділи на останніх рядах партера. Звучить голос ведучого, називається імена і прізвища дипломантів, лауреатів за третє і друге місце, Олесиного прізви-

ща не називають. І ось до нас долітає голос: «Перше місце у Всеукраїнському відкритому конкурсу акторської майстерності імені Миколи Яковченка та нагороду в 10 тисяч гривень виборола Олеся Онопрієнко, театральна студія «Світанок», місто Сімферополь, Автономна Республіка Крим!». Все це дістство відбувалось на фоні великої проекції портрета актора. Важко повірити, але нам, тим, хто сидів у кінці театральної зали, здалося, що то був голос Миколи Яковченка. І в той момент подумалось, що, можливо, сьогодні дівчина вписала не тільки нову сторінку в історію конкурсу, але й нову сторінку в своєму житті.

Після закінчення школи та театральної студії «Світанок» Олеся Онопрієнко поступала відразу у два мистецькі ВНЗ — на акторський факультет Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого та на факультет вокального співу Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Олеся добре склала іспити в обидва навчальні заклади, і її треба було вибирати. Вона вибрала музичну академію, тому що там було бюджетне місце, а в університеті театру, кіно і телебачення — контракт. Цього року Олеся закінчує навчання в музичній академії, і як складеться її подальша творча доля — співачки чи актори з чудовим голосом, покаже час. Хто знає, можливо, ми ще прочитаємо на шпалтах газет такі слова, які писали колись про її виступ на конкурсі ім. М. Яковченка: «Крим порадував сімферопольською юною акторкою Олесею Онопрієнко!»

А все таки, куди подівся тепер конкурс акторської майстерності імені Миколи Яковченка? Олесь ТАВРІЙСЬКИЙ

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» ОГОЛОШУЄ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС «МИ — ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!» ІМЕНІ КРИМСЬКОГО ПОЕТА ДАНИЛА КОНОНЕНКА

УМОВИ КОНКУРСУ:

- Мова конкурсу — українська.
- Вік учасників — учні 8-11 класів.
- Номінації конкурсу — «Поезія», «Проза», «Публіцистика».
- У номінацію «Поезія» конкурсанта має надіслати 5-8 віршів.

Учасники конкурсу повинні вказати повністю своє прізвище, ім'я та по батькові, вік, адресу, навчальний заклад, телефон та електронну адресу.

Термін подачі конкурсних робіт — з 1 лютого до 10 квітня 2016 року на електронну адресу газети «Кримська світлиця» — kr_svit@meta.ua

Твори учасників Всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» ім. Д. Кононенка публікуватимуться в газеті «Кримська світлиця».

Оцінюватиме творчість учасників компетентне письменницьке журі, до складу якого увійдуть, зокрема, й колишні переможці конкурсу «Ми — діти твої, Україно!».

Підбиття підсумків конкурсу та нагородження переможців відбудеться в м. Києві напередодні Великодніх Свят. На переможців чекають дипломи, подарунки та збірка творів молодих авторів — переможців та учасників конкурсу.

Оргкомітет

Просимо відкликнутися на електронну адресу «КС» однодумців, волонтерів, потенційних спонсорів! (Кошти можна переказувати на картку «Приватбанку» № 4149 4378 4242 1362 на ім'я Лещенко Ольги Костянтинівни).

Впишіть свої імена в історію відродженого конкурсу!

Цей твір і заявку на участь у літературному конкурсі «Ми — діти твої, Україно!» імені кримського поета Данила Кононенка в номінації «публіцистика» надіслала школярка із Запоріжжя. Ми публікуємо його сьогодні, не називаючи поки що прізвища авторки (може, ми перестраховуємося, але в країні — війна, і ворог у нас — найпідліщий у світі...), з одною метою: щоб ми, дорослі, ще раз усвідомили, наскільки все серйозно, і що, здавалося б, така нейтральна річ, як дитячий літературний конкурс, може бути тонким і непогрішим барометром того, що відбувається в суспільстві. І які надзвичайні у нас діти! І якою має бути наша Україна ради майбутнього таких дітей!

ЩОДЕННИК ДОНЬКИ БІЙЦЯ АТО

Ше з малих літ я вже знала, що народилася в незалежній, єдиній державі, назва якій — Україна. Мої батьки виховували мене, прищеплюючи любов до українського слова, татарської та української пісні, безкрайніх придніпровських степів, безмежних пшеничних поляв, леготу дніпровського вітру та неспокою чорноморської хвилі. Я росла у родині, де поєдналися дві культури. І можу сказати, що батьківські старання були не марнimi. Незважаючи на своє татарське коріння, за яке можна подякувати моєму дідуся, я виросла напівтатаркою-напівукраїнкою (батькове крило татарське, а материне — українське). Але у моїх грудях б'ється серце громадянина держави: я — українка.

Я і моя багатонаціональна родина вболіваємо за Україну, її сьогодення та майбутнє. Вдячна Богу та батькам за те, що народилася в цій країні. Але той жах, який чинять зайди на наші землі, змушує любляче серце розриватися від болю. Я ніяк по-іншому не можу назвати це все, як справжньою війною. Війною за єдність, за незалежність українського народу і держави. І з гордістю хочу сказати, що мій батько, про якого я скоро розповім, є одним із них, кому не байдуже, хто ладен віддати своє життя заради миру та спокою в нашій країні. Мій батько — учасник АТО. Він пішов туди, бо йому не все одно, бо його серце так само, як і мое, страждає через рідну Батьківщину — Україну. Якщо буде потрібно, він буде боротися за її майбутнє до самого кінця. І ні в якому разі мій тато не відступить, тому що він розуміє, що, захищаючи свою країну, він захищає і мене.

Війна — здається, звичайнє слово, яке складається з п'яти літер, але скільки болю, жаху й страждань воно завдає. У мою сім'ю війна прийшла двічі. Уперше увірвалася в 1942 році, коли прадіда забрали на фронт, вдруге постукала у двері наприкінці січня 2015-го, коли мобілізували моого батька. Із цього моменту я стала донькою учасника антитерористичної операції на сході України, борця за едину і вільну країну, власника ордена «За мужність» і просто доброї людини. Цей щоденник — дзеркало моєї душі. У ньому я пишу про все те, що довелося мені відчути за проміжок часу, який поділив мое життя на «до» і «після».

«До». Так сталося, що мої батьки розлучилися, коли мені було ще 2 роки. Зара з мені 15, але я й досі пам'ятаю, мов стару, обшарпану кінострічку, як веселій усміхнений татус катає мене на своїх плечах, а мати, споглядаючи за цим, заливишо сім'єю сім'єю. І я відчуваю, що починається історія. У мене, до речі, збереглася ця фотографія, і коли я хочу поринути у світ спогадів дитинства, то дивлюся саме на неї. Незважаючи на те, що з моменту розлучення ми з мамою жили окремо від батька, він все одно ніколи не забував про його улюблену доньку і завжди, коли я відчуваю, що починаю сумувати, давав про себе знати. І за це я йому дуже вдячна.

Минали роки, я підростала, спілкувалася з батьком по телефону та під час зустрічей. Скільки б не бачилися, мені завжди його було мало. Я починала сумувати за ним, тільки він зникав із поля зору. Та коли мені було вже років 9-10, я вперше відчула образу на нього. «Чому він пішов? Чому залишив нас? Як він міг так вчинити?». Але далі я все сильніше розуміла, що таке життя, і ніщо не буде тільки по-моєму. Я змирілася. Було боляче,

гірко, неприємно, але змирілася. Шомісяця ми бачилися, життя плило непомітно, весело, безтурботно, доки не настав той день, коли все перевернулося з ніг на голову.

«Після». 28 січня 2015 року. У цей день мені зателефонував тато і сказав, що йому прийшла повістка в армію. Я одразу ж зрозуміла: його мобілізували в АТО, він іде на війну, бо не буде ховатися, брехати, прикладатися хворим. Його вдруге відривають від мене. Спочатку — шок, заціпнення, «...онімінія, одубіння...» Перші думки: «Чому? Чому саме він? Скільки можна забирати його в мене?» Хвилина — і по моїх щоках котяться слізози, запитую себе: «Невже ці «сепари», «вежливі люди», «зелені чоловічки» не розуміють, що руйнують життя українців і їх сімей!» Біжу до мами, зі слізами на очах все розповідаю, вона теж шокована: «Як так?» Без слів обіймає мене і сама починає плакати. А далі слова мами, які змуслили подивитися на все по-іншому: «Доню, це вибір батька. Він інакше не може. Я вірю, що все буде гаразд. Пишайся татом, доню...» Після цих слів я почала розуміти батька, проте мені дуже потрібно було його побачити, подивитися в його очі, тому вранці вирішила поїхати до нього. Уночі не спала — не могла: думка чіплялася за думку

На сьогоднішній поетичній сторінці «Кримської світлиці» — вірші чудової української поетеси Наталії Хаммоуди. Насичені образами, почуттями, емоціями — вони про нас, про наші болі і сподівання, вони про нашу любов до рідного краю. Наталії Хаммоуді 40 років. Народилася вона на Тернопільщині в невеликому селі Кошилівці. За фахом лікар-психолог та економіст. За покликанням — дружина і мати трох дітей. У творчому доробку пані Наталії 12 співавторських збірок і одна авторська «Свобода не приходить ненароком», яка вийшла нещодавно. Мешкає пані Наталія в далекому сонячному Тунісі, в місті Махдія, але свою українською душою вона з нами — тут, в нашій мілій Україні.

ДВА ОБЕРЕГИ

Засохла яблуна зронила у траву
Доспіле яблуко —
останню краплю крові,
Старечі руки ніжно гладили кору,
А очі плакали від ніжності й любові.
Століття ціле, а здається ніби день,
Життя злетіло,

що ж ридати за минулим?

А у дерев та сама доля, що в людей,
Засох весь сад, її одну

немов забули.

Тепер уздво вони лиш —

яблуна і дід,

Неначе вічні обереги біля хати,
Чи ще хоч раз весна

розспіле білій цвіт,

На ту що вміла і родити, і бути?

З землі старенький

спіле яблуко підніс

Й пішов до хати,

де давно завмерла тиша,

Лиш яблунева тінь

гойдалася у вікні,

Вона його цієї ніч заколише.

ДИВЛЮСЯ В НЕБО

Дивлюся в небо,
А у небі синя синь,
І хто б сказав, що в Україні

ллються слізози,

Що в день весняний

серце болісно щемить,

А в літній спеку

душу сковують морози?

Дивлюся в небо,

Ні хмаринки, тільки даль,

Ну хто б сказав,

що в Україні біль і горе,

Що вже немає краю

тим гірким слізозам,

Що ріки сліз уже стикаються у море?

Дивлюся у небо,

Лиш блакить і журавлі,

Ну хто б сказав,

що в цю хвилину хтось загинув,

Що дзвони знову б'ють

у місті чи селі,

Що знов героя проводжає

Україна?!

Дивлюся в небо,

Шлю молитву в синю вись,

Та хто б сказав,

а чи буде вона почути?

І раптом шепті:

«Ти молись...молись...молись...»

Бо лиш молитва розірве

звеври пута!»

ДІТЯМ ВІЙНИ

Я вже ніколи не піду до школи, Мене не збудить мати не зорі,

Світанки не зустрінуть вже ніколи,

Не буду грратись з друзями в дворі.

Мене не поцілує на ніч тато,

М'яча мені не купить вже дідуся,

Я не зумію більше посміхатись,

І темноти вже також не боюся.

Не відчуваю ні страху ні болю,

Хоч знов бомбити щоночі

лютий кат.

Я бачу, плаче матінка за мною,

I посівів від горя менший брат.

Не стану я ніколи вже солдатом,

Ні лікарем, як мріяв я завжди,

Між зорями мені вже не літати,

Бо вже мені до них не дорости.

Мене немає тепер уж між вами,

Мене убила куля на зорі,

I відпустивши теплу руку мами,

Я влився в журавлині ключі.

За хмарі звуки пострілів лунають,

Від горя десь сівіть знов батьки,

У небо янголята відлітають,

Назавжди залишаючись дітьми....

СТЕЖКИ

Стежки в цей сад

ще наші предки протоптали,

Вони, як ми,

у нім кохалися колись.

Що шепотіли їм

росою вміті трави?

Чого бажали, задивившись

в синю вись?

По цих стежках ідем сьогодні

ми з тобою,

I в серці мріємо про світле

майбуття,

Щоб мирне небо в нас було

над головою,

Щоб у коханні прожили усе життя.

Колись стежками цими

підуть наші внучки,

Можливо й правнуки,

**Наталія
ХАММОУДА**

ВІЙНІ ТЕБЕ Я НЕ ВІДДАМ!

Та тільки стихне шум,
огорне хату нічка,
В дитячу зазирне —
все тихо, діти сплять,
Залізо сили в ній розтопиться,
мов свічка,
I хочеться в обіймах
ніжних потопать.
Присяде край вікна
в старім пухнастім пледі,
Лише поглядом пустим
уткнеться в чорну даль —
Вона тепер слабка.

Вона тепер не Леді,
I вирветься з грудей
назовні вся печаль.

A зранку підведе

свої красиві брови,

До школи дітвору, до офісу сама,

Й до вечора усе піде по колу знову,

I знатиме лиш ніч,

шо плакала вона.

НЕ МЕРЕХТИ, МОЯ ОСТАННЯ ЗОРЕ!

Не мерехти, моя остання зоре,
Якщо горіти сил уже нема,

Погасни тихо і впади у море,

Розбійсь об хвилі, доторкнися дна.

Десь там на дні,
у спомини сповитий,
Заритий скарб моїх прожитих літ,
Із тих глибин
хай промінь золотистий
Несе життєве сяйво в новий світ.
Хай кожна іскра зробиться зівідзою,
Злетіть до неба і засіє знов,
Бо мрію я, прощаючись з тобою,
Щоб не згасала на землі любов.

МАТИ

Потріскують поліна у печі,
Розлігся ранок ароматом диму,
Старенька замісляла калаці,
Вона сьогодні дождає сина.
Вже кілька літ у матері не був,
А вчора вістку дав, що в гості єде,
Вона вже, грізна, думала — забув...
Ох, тільки би поспіти до обіду.
Всадила в піч калац за калачем,
Молилася, щоб гнітилися
рівненько,

Чим близче до обіду, ніжній щем
Все більше панував у серці нечкни.
Вдалися калаці — мон сонця бліск,

I на столі новенька скатертинка,
Вареники, і борщ, і медівник,
До ночі мати вижидала сина,
А він не іхав. І гірка слізка
Вмивала серце. Доки ждати, доки?

«Проблеми, мамо», —

тильки те ю сказав,
I знову в трубцітишина на роки.

ЖІНЦІ

Я сік твій пив, в тобі я проростав,
Тобою дихав, розквітав у лоні,
Відроджувався і знову помирав,
Вірнав у тебе, наче у безодніo.
І я літав, неначе в небі птах,
Я із середини тобі дивився в душу,
Тримав гаряче серце у руках,
Немов троянді ніжної пелюстку.
В твоєму тілі я немов знівак,
Ділився в нім на атоми, на порох,
Здавалось, аж до сонця долітав,
Коли з вуст твоїх зривався подих.

Я з неба падав,

розбивався між трав,

З промінням сонця я стікав росою,

До попелу згорав, кохав... кохав...

Скажи, а як тобі було зі мною?

ВІЙНА-ПРОЖЕРА

Стара сидла коло сивого вікна,

Втирала слізози

почорнілими руками

3-під хустки паском

вибивалася сивина,

Вуста молитву шепотіли

над свічками.

Горіло їх в низенькій хаті цілих сім,

I кожна з них ридала

за своїм героєм,

Всього за рік осиротів старої дім,

Забрала смерть усю родину

за собою:

Трохи поховала, інший безвісти

пропав,

Невістка з горя дрогіла,

наче свічка.

Війна-прожера,

Наталія МУХІНА**ДЖЕРЕЛЬЦЕ
РІДНОЇ ЗЕМЛІ**

Починається дорога
із маленької стежини,
А ріки могутня велич
із маленкіої краплини.

А любов до Батьківщини?
Де близькіть її джерельце?
Відповім тобі я щиро –
б'є воно в твоєму серці!
Якщо любиш батька й матір,
рідний дім і рідне місто,
Тобі нічого боятись –
те джерельце буде чистим!
Доки розум твій і руки
лиш добро будуть творити,
Те джерельце буде сяять,
і співати, і радіти!

Щоб, коли біда, як спрага,
обпалить вуста і серце,
Зміг припасти до святого
з рідної землі джерельца.

СИНИЧКА

Співає, заливається синичка,
А надворі мороз стиснув кулак!
Хитається од вітру годівничка,
Ще лютий ставить
мінусовий знак.
Зелена грудочка грайлива
і відважна,
Хапає дзвіобиком тендітний
промінець.
Весна ще спить –
синичка зими дражнить:
«Тобі кінець! кінець! кінець!
кінець! кінець!»

ПАВУЧОК

Павучок – лісовичок
Причепив до гілочки
Чепурненький гамачок.
– Всіх запрошу у тишу.
Хто стомився – поколиши.

СІМЕЙКА

У кота – татуся – вуса.
У кота – синочка – вуса.
Ну й сімейка –
Киця – мама
теж хизується вусами!

СТАРИЙ ГРИБ

Забули в лісі всі про того діда.
Стирчить з землі
ковінька мохова!
Один, у мороці,
без галасу й сусідів,
Під капелюхом лисину сховав.
Старий, сердитий, сивий,
почорнілій.
Ніхто не йде до нього на поклон.
І тільки гук сови отетерій,
Немов злодій, краде у діда сон.

ЗАГАДКИ

Білій повар в повнім тілі
Для бабусі – заметлі!
Галушечки варить біл!
(Снігова хмара)

Він завжді кудись біжить
Поспішає – не спинить.
Напував, звеселяє,
І з весною розмовляє.

(Струмок)

КОЛИСКОВА

Стежка місячна блищиць,
Ніч про місяці не спить.
Хороводом зорі водить,
По річках, озерах бродить.
Чорноока чарівниця
Заглядає у криниці,
Сіє спокій, тихий сон,
Сіє роси під вікном.
Обійті і сад, і хату,
А тоді лягає спати
У колиску золоту,
У небесну висоту...

ВЕСНА

Прислухаюсь: навколо
труби й лютні
Прокидаються землі
силоночки могутні.
Молода весна іде
з хлопцями – громами,
Юних легінів веде
з мокрими чубами.
В них є коні – то ж вітри!
Грають буйні гриви!
Розбігайтесь хто – куди
хуги й хмарі сиві!
Починає оживати
каламуту озерна,
Набираються життя
напівсонні зерна.
Дражнить боком золотим
сонячний медяник,
А під берегом крутым
плаває льодяник!
м. Саки

**ЧОМУ ЧЕМПІОНКА СВІТУ З КІКБОКСИНГУ
ПЕРЕЙМАЄТЬСЯ ДІТЯМИ-СИРОТАМИ?**

Львів'янка Ірина Лашенко зовсім не ображається на маму... Ні, вона розуміє, що виїхати на заробітки вдалеку Іспанію матусю заставила бідність. І бажання мати своє житло та вивчити дітей. Але сталося те, що сталася: тринадцять років дівчинка була позбавлена материнської ласки. Рано привчилася готовувати сніданки та обіди для тата і молодшого братика. «Саме ця обставина, - наголошує

Ірина, - і вплинула на мої подальші плани і зацікавлення. З 17-ти років я почала допомагати дітям, позбавленим батьківської опіки...». Окрім того, зрозумівши, що в цьому житті треба бути сильною, Ірина почала займатися бойовими мистецтвами. Ніколи не сподівалася, що стане чемпіонкою світу з кікбоксингу... Алі стала! Допомогла наполегливість, вона ж виручатиме Ірину ще неодноразово.

Емоційно розповідає про те, з якою жадібністю дітки можуть накинутися на мобільний телефон чи на якусь гарну іграшку. Вони ж знають, що у інших родинах таких «дрібничок» є достатньо, а ось у них...

Я не стримався і запитав Ірину: можливо, дітям не так опіка і увага батьків потрібні, як престижні подарунки? Телефон, диктофон, відеокамера... Ірина відповіла:

«Все це так, але увага старших потрібна не менше. Навіть підліткам і вже дорослим. Я спілкуюся з дітьми, які живуть у дитячих будинках сімейного типу. Серед моїх друзів є хлопець і дівчина, яким уже по 18 років. Я даю цій дівчині уроки самозахисту. Хлопець теж мені часто телефонує, радиться з того чи іншого приводу. Бачить в мені старшого друга. Інколи прийомним батькам не все скаже, а від мене у нього немає секретів. Оскільки раніше я трохи працю-

ЩОДЕННИК ДОНЬКИ БІЙЦЯ АТО

(Закінчення. Поч. на 13-й стор.)

30 січня 2015 року. Проводи тата. Знову сльози, страх... Дивлюся на нього, а в голові, мов цвяшок, маленький та гидкий, питання: «Чи побачу я його ще раз?». А потім докорюю себе за це і сама собі відповідаю: «Ну звісно, звісно, побачу! І не раз!» А він такий радий, ніби нікуди і не збирається... Заспокоює мене, жартує. Саме за це я його і люблю: що б не сталося, завжди ставиться до цього з оптимізмом і ніколи не втрачає надії.

Квітень-серпень 2015 року. Два місяці тато пробув у навчальній частині, готувався на артилериста. І ось – він вже в АТО, в одному із найкращих батальйонів України. Служить і пишається цим, а я пишаюся татом. Майже щодня зі-ձвонюємося, питання «Ну як ти там?» вже стало звичним для нас обох. «Все добре, доню, не хвильуйся за мене!» – відповідає мені, а вже потім я дізнаюся від бабусі, що в нього проблеми із серцем, стрес, потрібне застопійливі... Дуже боляче, коли рідні людини потрібна допомога, а ти за сто кілометрів від неї, але не розуміш поки, як можеш допомогти. Це потім ми «вийдемо» на янголів-охранців бійців – волонтерів і зможемо передавати потрібні ліки та речі. А в той момент розплачливі думки руйнували мене: «Господи, як би я тільки могла б зупинити все це! Як би я тільки могла встати між нашими бійцями і ворогами та у весь голос закричати «ЗУПИНІТЬСЯ! Ви – люди, ви – браття, ви не повинні ворогувати, досніти! Скільки ще треба смертей, щоб довести вам це!» Та що я зроблю? Порівняння із запеклою війною, я – просто маленька пилинка, яка не в змозі щось зупинити. І все, що мені залишається робити, – молитися і вірити, що скоро все закінчиться, запа-мир, замовкнуть гармати...»

Серпень-листопад 2015 року. Під час чергової телефонної розмови з татом я дізналася, що надійшов наказ про те, що 5 листопада він іще декілька бійців повертаються додому. Скільки щастя і радості було – не передати. Я вже уявляла, як зустріну його, як міцно обійму і промовлю ті самі слова, які мучили мене весь час його перебування в АТО: «Тато, як я скучила! Як я тебе люблю! Я пишауся тобою!». Залишилося тільки трохи почекати, і ми нарешті побачимося, зовсім трохи... **4 листопада 2015 року.** Увечері я

зателефонувала до нього, але відповідь почала тільки з другого разу. Наша розмова протрималася всього 31 секунду, але це була найстрашніша розмова у моєму житті. Тривожний голос тата промовляв: «Доню, вибач, я не можу зараз розмовляти, зателефону пізніше», а далі чиєсь крики, незрозумілій галас... Ще декілька хвилин я дивилася на дисплей телефона, миготло повідомлення: «Кінець розмови». Тривога заполонила мое серце і змусила його битися так швидко, моя тільки-но пробігла три великих кола. Я розуміла, що мій тато на війні, і таке для нього – звичайне явище, але все одній відчуває шалений неспокій за нього. Не дарма говорять, що страх за рідну людину – найсильніший.

5 листопада 2015 року. Наступного дня ми нарешті поговорили. Виявилося, що як тільки тато приїхав до міста, його відвезли у госпіталізовані з пораненнями і контузією. Було боляче чути таке, але я готувала себе. Я вже знала, що таке війна і які бувають наслідки, але ж... Господи, це ж мій рідний тато! Ну чому, чому з ним таке трапилося? Невже моє віри було замало? Хіба мій любий тато заслужив на це?

Грудень 2015 року. Я не можу і не хочу вірити, що це ще не кінець. У лютому його знову забирають. Знову щоденне переживання. «Я нарощиваю в сорочці, доню», – заспокоює мене батько. «Та її зі срібною ложкою в роті!» – сміючись, відповідаю я. Бо мій тато, дійсно, людина на щасливо та неймовірно вдачею. За всі роки служби пожежником він жодного разу не отримав ніякого поранення. Та все ж буває упередше, чи не так? Але я не хочу, щоб був другий. Єдине, що я хочу – це МИРУ! Того, усім бажаного миру.

Лютий 2016 року. 5 місяців. Ще 5 місяців мені знову доведеться пройти через все цей жах. Я не хочу, та чи є в мене вибір? Чи є вибір у батька? Звісно, що ні. Зараз на його плечах лежить дуже складне, відповідальнє завдання – захистити країну. І хоча армія України довела свою боєздатність і пугнеристи усвідомили, що бліц-кригу не буде, проте це війна, довга, виснажлива, яка втомила супільство, проте там, на передовій, в сміливці, які переконані: здаватися і відступати не можна, та її нікуди. І він, мій татусик, таточко, батько, ні в якому разі не відступить, бо він не з

таких, ні, він йде вперед і обов'язково перемагає. Відправляючись на фронт, тато сказав: «...Доню, я зроблю все заради того, щоб ти не побачила війну на власні очі...»

Мій народ вже натерпівся, але і досі проходить страшні випробування. Здається, ніби Господь Бог приготував для нас, українців, «землю обітовану», але необхідні певний час, аби ми зрозуміли: чого хочемо, у якій країні прагнемо жити, чи здатні бути українці всі разом єдиною міцною державою. Поки бачимо, що боротьба триває. Та щоб подолати все, нам потрібна єдність усіх громадян незалежної України. Ми вже знаємо, що «рабів до раю не пускають». Тож гуртуємося, єднаймося, долаймо свій тернистий шлях. Вірю, що такі, як мій тато, здобувають перемогу, і своя «земля обітана» буде у нас, українців...

Напевно, за всі роки свого існування Україна та її народ завжди за щось боролися. Через те мені здається, що в українцях ще з самого початку закладений цей «ген боротьби», який змушує їх ніколи не мовчати і боротися за своє країще майбутнє. Як сказав великий Тарас Григорович Шевченко: «Борітесь – поборете! Вам Бог помагає!». Саме ці слова зміцнюють мою надію на краще.

Я вірю, сподіваюся, що прийде день, коли над усією країною буде чисте небо, коли душа кожного українця зрадіє від новини, що нарешті закінчилася війна, і припиняється безневинні смерті, настане мир і спокій.

Я – українка. Я – донька бійця АТО. Я вірю в тата, вірю в мир, вірю в українців і в щасливе майбутнє.

стко працюють на снарядах і набагато активніші в поєдинку. Ім не вистачило тепла в дитинстві і тому вони агресивніші від тих дівчат, які виховувалися в нормальних умовах. Намагаюся зачутати дівчаток-сиріт до волонтерських справ і бачу, що це впливає на них позитивно. Було б гарше, якби плакала над іхною долею чи постійно висловлювала якісні співчуття... Тепер ми, як сестри, і віримо, що навіть малими справами можемо змінити світ

ПРОЕКЦІЯ СВІТЛА В ГЛИБИНУ ЛЮДСЬКИХ ДУШ

Яскравим і красивим видовищем з багатим культурним змістом мистецтва стало напередодні Міжнародного жіночого дня — 8 Березня відкриття у Кримській республіканській універсальній науковій бібліотеці імені І. Франка арт-проекту «Жінка: про час і про себе». У виставковому просторі двох зали — мармурового і мистецтв розгорнуто більше ста творів живопису, графіки, фешн-і фігуродизайну понад тридцяти кримських художниць. У них показаний пласт сучасного образотворчого мистецтва з особливим жіночим поглядом на навколоїшнє середовище, на події та явища, що відбуваються в соціумі, учасницями яких є і самі авторки.

Якими б складними не були перипетії нашої історії, коли жінка приходить в дім — все в ньому починає інший відлік: життя, любов, радощі земні, страждання, сльози... І ця історія триває тисячі років. Дівчинка, яка грає в ляльки, виростає в дічину, стає мамою, бабусею. Це найважливіші люди на світі для дітей. А вони — веселі та пустотливі — справжня радість і щастя жінок. Завзяття,

енергія, ентузіазм б'ють ключем! Час їх ніби не торкнувся! Сила характеру і витримка превалюють над слабкістю і беззахисністю. Вони несуть у світ радість і світло, гармонію і спокій, оточують турботою улюблених чоловіків, зберігають сімейне вогнище, виховують дітей, добиваються успіхів у професійній та громадській діяльності.

Це щастя особисте, невіддільне від творчої долі, блага-шаровим філософським змістом навколоїшньої дійсності з притаманною жінкам емоційністю розкуто вихлюпувється на полотно, не віддаляючись занадто від предметного реалізму і фігуративності. У різних формах життя глядач бачить важливе, помічене живописцями особливе в людині, приховане глибоко всередині: стійкість поз, ритміку рухів, мрійливість погляду, драматизм пережитого. Однак у цілому це свято життя з невиміруваним оптимізмом, бажанням і вмінням передати світле відчуття його повноти.

Рука художника під владна-

дущі. Тетяні Димановій-Голинській вдається домогтися граничного звучання, знайти глибинний, аж ніяк не холастичний зв'язок біблійних тем і образів з подіями великої напруги наших днів і створити героя, який рішуче переступає межу тиличіліт'я і зрошує лузу нового століття («Колір граната»). Тетяна Кислова загострено відчуває зміни життя і знаходить вираження в сюжетах, які по-новому розкривають старовинні обряди та історичні архетипи («Святі євангелісти»), або зовсім в фантастичних образах («Птах-місто»). З символікою земного і півводного простору експериментують Олена Алексєєва («Соковитий фрукт») і Наталія Золотухіна («Грааль мовчання»).

Радість буття і любов до життя — ось два ключових визначення того, що так ретельно зібрано на цій виставці. Її наповненість спротиву поширене в супільнстві уявлення про кримську школу живопису як виключно пейзажну і импресіоністську. Це та територія, де жіноча творчість, натхнена чудовою природою розвивається в різних тематиках і техніках виконання. Підведене золотаве світло сонця захоплює. Створюються звучні йому за кольором, незвичайно життерадісні, повні живої енергії живописні та графічні картини, декоративні панно і композиції, які об'єднують реалістичні риси з романтичною піднесеністю.

Тихі вулички старовинних міст і селищ, повні зелені та квітів затишні дворики, кам'яні парапети і будиночки, які зберегли риси своєрідної давньої місцевої архітектури, — ці милі серцю куточки перетворюються в пейзажі, наповнені радісною схильованістю автора — Олени Молчанової («Білій бузок»), Олени Юшиной («Весна на окремо взятому балконі»), Людмили Кушнерьової («Місток. Великий каньйон») та інших. Мимоволі зупиняєшся, щоб краще роздивитися, відзначаючи і порівнюючи з побаченим на місцевості, і завмираєш від захоплення феєрією кольору. Маси відтінків неба, моря, горських скель, які завжди йдуть від серця художника, відображають проекцію світла в глибину людських душ. І це прекрасно!

Особливо піldno, з особи-

стісним баченням і почерком проявилася жіноча творчість у портретному жанрі. Зберігаючи відізнаваність конкретної особи, художницями створюються узагальнені образи нашої епохи. Вероніку Шевчук приваблює азарт молодості, завзяття, захопленість, виражені особливою пластикою. На її картинах багато простору, світла, емоційного підйому і ліричної задушевності («Дівчина з браслетом», «Балерина в жовтій пачці»).

Героїні Катерини Балкінд відрізняє внутрішня зосередженість, непохитна впертість та аристизм. Тетяна Шевченко робить акцент на національні риси в обличчі та одязі. Реальні контури розчинаються в мерехтінні фарб, і от уже звичайна побутова сценка з домашніми улюбленицями — собачкою і кішкою на полотнах Наталії Перової перетворюється в ідею м'якості і спокою, згусток краси і мрії. Подивившися — і самому хочеться такого ж застишку, випити чашку кави в зручному кріслі, сказати до-мочадям: «Доброї ранку!»

У галереї портретів Зареми Трасінової є представниці трьох поколінь її сім'ї, що мимоволі змушує замислитися не лише про жіночу наступність від матері до доньки і внучки, а і про роль образотворчого мистецтва в духовному житті людини, про художню правду і красу, яким вони присвячують життя. Її дочка Лейла, також художниця, доповнила палітру мами аквареллю «Білій ослик». Виразні та одухотворенні портрети виконані в країнських традиціях класичного мистецтва сімейним тандемом — Ніною Смерчинською-Рижковою та Анною Рижковою.

Рух часу, який чітко видно в творчому відбитку династії художників, можна також простежити на прикладі двох портретів мистецтвознавців Ельмири Черкезової, яка брала спільно з куратором арт-проекту, художником Шевкетом Кешфідіновим активну участь в оформленні експозиції. Один з них намалювалася з натури Зарема Трасінова ще в юності під час навчання в Ташкенті, інший — в Криму Майре Люманова.

Поряд з уже визнаними майстрами пензля все виразніше заявляють про себе молоді художниці, які тільки

починають свій шлях у мистецтві: Владислава Поліщук («Пишина краса»), Дарія Суботіна (триптих «Пріамера»), Олександра Сирбу («Ласунка») та інші.

Важливе значення для жіночі жінки має вибір власного стилю в одязі. Деякі підказки можна знайти для себе в акварелях «Пташки» і «Рибки» художника-модельєра Катерини Бородіної. Інший відомий кримський модельєр Венера Курмаєва підготувала для жінок до свята 8 Березня одинадцять аркушів ескізів костюмів. На макетах демонструвалися її виставковий ансамбль «Шанель», витриманий в класичних традиціях високого шитья, дві подіумні моделі: «Червоне» з серії «Символіка кольору» і «Памірський». Цей костюм створено за мотивами традиційного національного одягу памірських таджиків і є частиною колекції «Весь Схід», виготовленої в 1993 році в Ташкенті для творчої експериментальної студії «Чінор».

Ще два історичні костюми — «Тріпільський. Дружина вождя» і таврської жриці створені В. Курмаєвою для дитячого телефільму «Недосказані легенди», який зняв у 2008 році режисер Юрій Пронін на кіностудії «Барва» про старадавніх войновничих жителів Кримських

прибережних гір. Костюми близькі до зразків матеріальної культури Трипілля і органічно увійшли в загальний костюмний ансамблі фільму, зйомки якого проходили в музеїному комплексі з відтвореними будинками трипільців.

— Виставка вийшла не тільки цікава, — говорить художник і педагог Анастасія Зінченко. — Вона легка і повесняному мелодійна.

Її музика немов струменіла по залу, звучала в піснях, виконаних під гітару директорм Будинку письменників імені А. Домбровського Юрієм Петровим, поетичних зізнаннях у коханні жінкам, надихала, осявала обличчя радістю та усмішкою.

Живописне письмо про час і про себе доповнюють дві книжково-ілюстративні виставки: «Образ жінки в мистецтві» і «Шлейф пам'яті великих акторіс». Організатори вручили кожній з художниць іменний каталог з її картинами на обкладинці, підготовлений за участь відомих кримських фотохудожників Олександра Каднікова та Арвіда Шеметаса. А на закритті виставки одна з них буде відзначена спеціальним призом за твір, визнаний найкрасившим за результатами голосування відвідувачів.

Ірина ЛІСНЕНКО
м. Сімферополь

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'яниці виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культу-рологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura@gmail.com**

41820157940020

11